

จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ เพื่อแสดงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย

ธันวาคม 2558

จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

ปริญญาบัตร
ของ
นวลจันทร์ พะทำโล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อแสดงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ธันวาคม 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อแสดงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย

ธันวาคม 2558

นวลจันทร์ พะท่าโล. (2558). จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนกุหลาบวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 15 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 45 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดประสบการณ์ แบบลงมือปฏิบัติ และแบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .70 การวิจัยครั้งนี้ใช้แผนการทดลองแบบ One – Group Pretest – Posttest Design สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ t-test แบบ Dependent Sample และขนาดส่งผลของโคเฮน (Cohen's d)

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยรายด้านทุกด้านและโดยรวม ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับแสดงพฤติกรรมได้เมื่อมีผู้อื่นชี้แนะ ($\bar{X} = 8.80$) หลังได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับแสดงพฤติกรรมได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 14.47$) และผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยรายด้านทุกด้านและโดยรวมมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนี้ ด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ($\bar{X} = 4.93$) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X} = 4.80$) และด้านความมีน้ำใจ ($\bar{X} = 4.73$) แสดงว่า การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ ส่งเสริมให้เด็กมีคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะ รายด้านทุกด้านและโดยรวมมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างชัดเจนและมีขนาดส่งผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะทุกด้านและโดยรวมในระดับมาก

THE PUBLIC MIND OF PRESCHOOL CHILDREN THROUGH ACTIVE LEARNING

AN ABSTRACT
BY
NAUNJAN PATAMLO

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Childhood Education
at Srinakharinwirot University

December 2015

Naunjan Patamlo. (2015). *The Public Mind of Preschool Children through Active Learning*.
Master thesis, M.Ed. (Science and Education Teaching and Learning Management).
Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr.
Rachan Bunthima, Assoc. Prof. Dr. Sirima Pinyoanuntapong.

The purpose of this research was to study and compare the public mind behaviors of preschool children before and after the active learning. The sample used in the study was 15 preschool boys and girls, with 4-5 years of age, who were studying in second year kindergarten in second semester of 2014 academic year at Kularp Wittaya School under the Office of the Private Education Commission. The 24 experiments through the learning with active learning were carried out within the period of 8 weeks, 3 days a week, and 45 minutes for each day. The research instruments were plans for active of learning and an evaluation form for the public mind of preschool children with the reliability of .70. The research followed the one-group pretest-posttest design and the data were statistically analyzed by using dependent sample t-test and Cohen's d effect size.

The results of research revealed that, both in general and in all individual areas, the public mind behaviors of preschool children before the active learning were at the level of Express behaviors when others guided ($\bar{X} = 8.80$) while the public mind behaviors after the active learning were at the level of Express behaviors by themselves ($\bar{X} = 14.47$). Regarding the comparison of public mind behaviors of preschool children, both in general and in all individual areas, their behaviors were increased with statistical significance at the level .01 in the areas of Caring others ($\bar{X} = 4.93$), Working with others ($\bar{X} = 4.80$), and Being kind ($\bar{X} = 4.73$). These results indicated that the active learning could obviously make the scores of public mind behaviors of preschool school higher, both in general and in all individual areas; and the effect sizes on mind behaviors, both in general and in all individual areas, were at the high level.

ปริญญาบัตร
เรื่อง
จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ
ของ
นวลจันทร์ พะทำโล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานดา ชัยภิญโญ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาบัตร

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลักประธาน

(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัยพงศ์)

.....ที่ปรึกษาร่วมกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ประพิมพ์พงศ์ วัฒนะรัตน์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆในการจัดทำปริญญานิพนธ์ทุกขั้นตอน รวมทั้งให้ข้อคิดและกำลังใจเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์ และ อาจารย์ ดร.ประพิมพ์พงศ์ วัฒนะรัตน์ กรรมการในการสอบปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ ในการทำวิจัย รู้ถึงคุณค่าของงานวิจัยที่จะช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ เป็นไปอย่างมีคุณภาพ

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ศศิธร รัตนบุตร อาจารย์ธิดารัตน์ จันทะหิน อาจารย์เสกสรร มาตรฐานแสง ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติและขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์นภดล กองศิลป์อาจารย์สืบทัด น้อยตัด และอาจารย์ญาณิศา บุญพิมพ์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจคุณภาพแบบประเมินพฤติกรรมการจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนแบบลงมือปฏิบัติ

ในการรวบรวมข้อมูลได้รับความกรุณาจากคณะผู้บริหารโรงเรียน คุณครู เจ้าหน้าที่ และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนกุหลาบวิทยา เขตสามพันหวงศ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่กรุณาให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ พี่ น้อง เพื่อนๆ นิสิตปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัยและทุกท่าน ที่เป็นกัลยาณมิตรให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจที่ดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณคุณพ่อโสม คุณแม่ทัน พะท่าโล ที่สนับสนุนทุนการศึกษาและให้กำลังใจ ด้วยดีมาโดยตลอด รวมถึงขอขอบพระคุณผู้ที่มีพระคุณอีกหลายท่านที่ไม่ได้กล่าวนาม ที่มีส่วนในการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจผลักดันให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไป ด้วยดี ซึ่งผู้วิจัยระลึกถึงเสมอ

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ที่ได้อบรมสั่งสอน เลี้ยงดู ปูพื้นฐานการใช้ชีวิต ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ผู้วิจัย ตลอดจน พระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

นวลจันทร์ พะท่าโล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง.....	4
นิยามศัพท์ศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ.....	8
ความหมายของจิตสาธารณะ.....	8
ความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ.....	9
องค์ประกอบของจิตสาธารณะ.....	10
ทฤษฎีและแนวคิดการพัฒนาจิตสาธารณะ.....	11
รูปแบบของจิตสาธารณะ.....	13
การส่งเสริมจิตสาธารณะ.....	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ.....	16
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ.....	17
ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ.....	17
ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ.....	19
ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ.....	22
องค์ประกอบของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ.....	25
รูปแบบของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ.....	26
บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ.....	32
การจัดกิจกรรมแบบลงมือปฏิบัติสำหรับเด็กปฐมวัย.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบลงมือปฏิบัติ.....	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	39
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
แบบแผนการทดลอง.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	47
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
การนำเสนอผลการวิเคราะห์.....	51
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	58
สรุปผลการวิจัย.....	58
อภิปรายผล.....	59
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	62
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	62
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป.....	63
บรรณานุกรม.....	64
ภาคผนวก.....	70
ภาคผนวก ก.....	71
ภาคผนวก ข.....	80
ภาคผนวก ค.....	84
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	86

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	44
2 ตัวอย่างกำหนดการจัดกิจกรรม.....	46
3 ขั้นตอนแผนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ.....	47
4 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะรายข้อ รายด้านของเด็กปฐมวัย ที่ได้จากการประเมินก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ.....	52
5 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะ ก่อนและ หลังการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติจำแนกรายข้อ รายด้านและโดยรวม.....	56

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 แผนภูมิคะแนนเฉลี่ยรายชื่อ ของจิตสาธารณะด้านความมีน้ำใจของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ.....	53
3 แผนภูมิคะแนนเฉลี่ยรายชื่อ ของจิตสาธารณะด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่นของเด็ก ปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ.....	54
4 แผนภูมิคะแนนเฉลี่ยรายชื่อ ของจิตสาธารณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นของเด็ก ปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ.....	54
5 แผนภูมิคะแนนเฉลี่ยรายด้านและโดยรวมของจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ.....	55

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดการไหลบ่าของกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ เป็นเหตุให้สังคมไทยเกิดการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ตามกระแสโลก สังคมไทยในอดีตที่เคยสงบร่มเย็นด้วยศาสนาและวัฒนธรรมไทย กลายเป็นสังคมแห่งการนิยมบริโภคนิยมผลิตทางอุตสาหกรรม ส่งผลให้วิถีชีวิตที่เคยเรียบง่าย ประณีประนอม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน กลายเป็นการแก่งแย่งแข่งขันแสวงหาอำนาจและวัตถุเงินตรา (อมรา รอดดารา. 2549: 172) เกิดปัญหาสลับซับซ้อนซึ่งยากจะแก้ไขให้ลุล่วงได้ในระยะเวลาอันจำกัด โดยเฉพาะปัญหาสังคม ดังจะเห็นได้จากบุคคลในสังคม มีแนวโน้มยกย่องนับถือผู้มีวัตถุเงินทองมากขึ้น นำไปสู่วัฒนธรรมบริโภคนิยมและวัตถุนิยมผู้คนแก่งแย่งแข่งขันกันทุกวิถีทางเพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนตน สนใจแต่การดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว เกิดการเอาัดเอาเปรียบ ขาดความเห็นอกเห็นใจ ไม่สนใจว่าผู้อื่นจะได้รับความเดือดร้อน รวมทั้งขาดความสนใจในภาพรวมของประเทศ เนื่องจากคิดว่าตนเองไม่ได้มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงกับเรื่องนั้น ๆ แม้รู้ว่าจะเกิดผลเสียหายอย่างมากตามมาก็ตามวิกฤติการขาดจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนเกิดจากความยากจนและด้อยการศึกษาของบุคคลแกนนำในสังคมถูกรอบงำทางความคิดการดำเนินนโยบายตามเสรีตะวันตกอย่างไร้ขอบเขตก่อให้เกิดความเห็นแก่ตัวของแต่ละคนเกิดปัญหาสังคมอื่นๆตามมากการย่อหย่อนในศีลธรรมการขาดระเบียบวินัยมีการเบียดเบียนทำลายสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสาธารณสุขสมบัติของส่วนรวมต่างๆเพิ่มมากขึ้น (สมาคมวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) เพื่อสังคม. 2546: 18 – 20) สอดคล้องกับสุชาติ จักรพิสุทธิ์ (2544: 22 – 23) ที่กล่าวว่า การขาดจิตสำนึกสาธารณะของคนไทยส่วนหนึ่งเพราะคนไทยยังคงฝังแน่นอยู่กับแนวคิดที่ว่าคนเป็นของรัฐธรรมนูญต่างหากที่เป็นเจ้าของประเทศเป็นเจ้าของสถานที่ราชการเป็นเจ้าของสมบัติสาธารณะประชาชนเป็นผู้พึ่งพาหรือกล่าวได้ว่าคนไทยไม่มีจิตสำนึกสาธารณะดังนั้นสมบัติสาธารณะเกือบทุกอย่างรวมถึงธรรมชาติสิ่งแวดล้อมดินน้ำป่าที่เป็นสาธารณะทั้งหลายจึงมักเสียหายไม่มีใครรู้สึกเป็นเจ้าของที่จะดูแลรักษา จึงพบสมบัติที่เป็นสาธารณะต่างๆอยู่ในสภาพที่ชำรุดเสียหายปัญหาสิ่งสาธารณะสมบัติถูกทำลายกันมากขึ้นส่วนหนึ่งเกิดจากความเคยชินในการใช้ทรัพยากรในอดีตของคนไทยที่มีทรัพยากรมากทำให้คนไทยประมาทใช้ของฟุ่มเฟือยเมื่อทรัพยากรเปลี่ยนไปแต่นี้เสียเดิมยังคงอยู่จึงเกิดการแก่งแย่งทรัพยากรทำให้คนเห็นแก่ตัวเห็นแก่พรรคเห็นแก่พวกมีการหลบหลีกการเอาตัวรอดของแต่ละคนในสังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะ (Public Mind) ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม(ประเวศ วะสี. 2542: 21 - 25)

สังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2558: 77-78). กล่าวว่าครู/ผู้ใหญ่ควรมีบทบาทให้ความรักและความผูกพันแก่เด็กทั้งนี้เพื่อช่วยให้

เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์ที่สมบูรณ์ ในการเตรียมเด็กเข้าสู่ระบบโรงเรียนเด็กจำเป็นต้องผสมผสานทักษะทางสติปัญญา คุณภาพของแรงจูงใจ และทักษะทางอารมณ์-สังคม เพื่อประสบความสำเร็จในโรงเรียน เด็กต้องสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ควบคุมความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเองและเข้ากับกลุ่มเพื่อนและครูผู้สอนได้ การปลูกฝังจิตใจให้เป็นบุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นเรื่องจากภายใน “จิตสาธารณะ” จึงนับว่า เป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้บุคคลมีน้ำใจเอาใจใส่ต่อผู้อื่น รู้จักเสียสละ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และร่วมแรงร่วมใจมีความร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนร่วม ช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต และช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมโดยรวม ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538: 77)กล่าวว่า การส่งเสริมให้เด็กมีจิตสาธารณะควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็กโดยเฉพาะวัยเด็กช่วงอายุ 3 – 8 ขวบเป็นช่วงที่เด็กมีความไวต่อการรับการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมและวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่งเพราะเด็กในช่วงอายุ 0 – 6 ปีถือได้ว่าเป็นโอกาสทองของการเรียนรู้เพราะวัยนี้สมองเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วง 3 ปีแรกถ้าเด็กได้รับการพัฒนาและได้รับการกระตุ้นด้วยวิธีการที่ถูกต้อง แล้วจะช่วยพัฒนาเซลล์สมองซึ่งล้วนส่งผลต่อสติปัญญาความฉลาดและความคิดของเด็ก(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543: 16)ประกอบกับเด็กเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงควรมีการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสบการณ์ให้กับเด็กที่ส่งเสริมเด็กได้รับการเรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและปลูกฝังให้เด็กเป็นบุคคลที่มีน้ำใจ เอาใจใส่ผู้อื่นและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ซึ่งเป็นพื้นฐานของเด็กผู้มีจิตสาธารณะได้อย่างเหมาะสม

การจัดประสบการณ์เป็นสิ่งสร้างสรรค์การเรียนรู้ให้กับเด็กเป็นอย่างมาก ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กล่าวถึงประสบการณ์ว่า ประสบการณ์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นในตัวเด็ก เพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะในระยะแรกเริ่มชีวิตหรือช่วงระยะปฐมวัยมีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นรากฐานของพัฒนาการก้าวต่อไปของชีวิตบุคคลแต่ละคน ตลอดจนเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสามารถแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ ใฝ่ดี และความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองของเด็ก ที่จะส่งผลต่อเนื่องจากช่วงวัยเด็กไปสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ ประสบการณ์สำคัญจะเกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมทุกด้านที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ รอบตัวในวิถีชีวิตของเด็กและสังคมภายนอก อันจะส่งผลเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และสามารถพัฒนาต่อเนื่องไปสู่ระดับที่สูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 14) ซึ่งสิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2544: 154) กล่าวว่าถ้าเด็กได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความต้องการ ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยควรให้เด็กเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมกระบวนการคิด การทดลอง ซึ่งทำให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นจะต้องเริ่มจากง่ายไปยาก จากรูปธรรมไปสู่กึ่งรูปธรรมและนามธรรม ใช้สื่อต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ ค้นคว้าทดลองจนต้องจัดการเรียนรู้

ให้เด็กได้เรียนรู้เนื้อหาทักษะและกระบวนการไปพร้อมๆ กัน ซึ่งรูปแบบการสอนที่น่าสนใจรูปแบบหนึ่ง คือ การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ(Active Learning) อันเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นในเรื่องของกระบวนการปฏิบัติผ่านทางกิจกรรม เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนและทำงานร่วมกันอันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดที่หลากหลาย โดยการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติจะเน้นที่ตัวเด็กเป็นสำคัญ (พรทิพย์ ชาตีสุนทรินทร์. 2551: 16) ซึ่ง ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ.(2551: 2) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยครูจะคอยเป็นผู้นำทางเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจและใช้ข้อมูลข่าวสารให้เป็นประโยชน์ และเน้นการปฏิสัมพันธ์เด็กกับผู้สอนและเด็กกับเพื่อนในชั้นเรียนเป็นการจัดกิจกรรมที่让孩子สามารถแสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งโดยใช้เหตุผลในการอธิบายหรือแสดงการแก้ไขปัญหาและสามารถเสนอทางเลือกในการปฏิบัติงานที่มีความซับซ้อนซึ่งเป็นเป้าหมายของการคิดระดับสูงสอดคล้องกับสัญญา ภัทรการ. (2552: 155-156) ซึ่งกล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติและศึกษาความรู้ด้วยตนเองโดยการลงมือทำและคิดในสิ่งที่กำลังทำจากข้อมูลหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้รับ ผ่านทางการฟังการพูดการอ่านและการเขียนการฟังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถของตนเองออกมาอย่างเต็มที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างมีความหมายเข้าใจได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งและจดจำได้นานมากขึ้น จะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติเป็นรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะให้กับเด็กปฐมวัย เพราะจิตสาธารณะพัฒนามาจากความรู้ ความคิด ประสบการณ์ทางสังคม การอบรม สั่งสอนและการมีปฏิสัมพันธ์กันในครอบครัว หรือ สังคม ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน และการปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นเราจึงควรส่งเสริมให้เด็กมีจิตสาธารณะตั้งแต่เด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กได้รับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมหรือ "สาธารณะ" ตั้งแต่วัยเด็กด้วยการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติให้เด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมกระบวนการคิด การทดลอง ซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างพฤติกรรมจิตสาธารณะและนำไปสู่การมีส่วนร่วมที่ดีในสังคม

จากแนวคิดและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสร้างประสบการณ์ต่างๆ ให้กับเด็กปฐมวัย สามารถส่งผลให้เด็กปฐมวัยเกิดจิตสาธารณะได้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

ความสำคัญของการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้จะให้ทราบผลของการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับครูผู้สอนผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีจิตสาธารณะและเป็นรากฐานที่ดีของสังคมไทยในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชายหญิงที่มีอายุ 4-5 ปีที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนกุหลาบวิทยา เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนซึ่งมี 2 ห้องเรียนจำนวน 57 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิงที่มีอายุ 4-5 ปีที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนกุหลาบวิทยา เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 15 คนซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ใช้เวลาทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ 3 วัน วันละ 45 นาที กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง ตามแบบการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุ 4-5 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนกุหลาบวิทยา เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

2. การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ หมายถึง การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยจัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียน เน้นการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยนำมาปรับใช้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นนำ** นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการร้องเพลง คำคล้องจองและนิทาน โดยการใช้วิธีสนทนาถามคำถามหรือการใช้สื่อประกอบเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและมีความพร้อมก่อนการปฏิบัติกิจกรรม

2. **ขั้นดำเนินกิจกรรม** แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากการค้นคว้าทดลองปฏิบัติการเพื่อสืบค้นหาคำตอบจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้วช่วยกันเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาดให้เรียบร้อย

3. **ขั้นสรุป** เด็กออกมานำเสนอผลงาน สนทนาร่วมกันระหว่างเด็กและครูเมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อย เพื่อทบทวนประสบการณ์และนำเสนอผลงานที่สะท้อนความคิดเห็นจากการลงมือปฏิบัติจริง

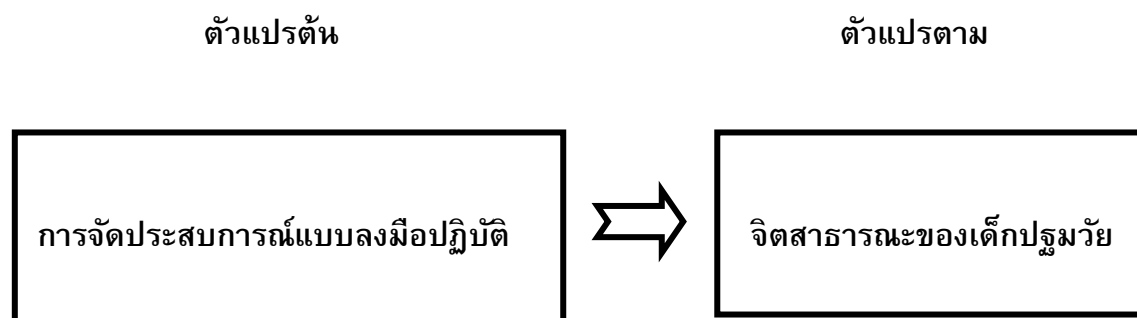
3. จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยแสดงออกถึงการกระทำเพื่อส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวมด้วยการแสดงความมีน้ำใจ การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้คือ

1. **ความมีน้ำใจ** คือ การแสดงออกของเด็กด้วยการเสียสละสิ่งของให้กับผู้อื่น การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและการมีจิตอาสา

2. **การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น** คือ การแสดงออกของเด็กด้วยการแสดงความห่วงใย ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ การที่เด็กแสดงความปรารถนาดี มีเมตตาต่อผู้อื่น และการยอมรับความสามารถของผู้อื่น

3. **การทำงานร่วมกับผู้อื่น** คือ ความสามารถในการทำงาน การปรับตัวให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การยอมรับความช่วยเหลือในการตัดสินใจของผู้อื่น ตลอดจนการแสดงกิริยาท่าทางจริงใจและความเป็นมิตร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

หลังจากการทำการกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติการมีจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นกว่าก่อน การทำการกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมมีจิตสาธารณะด้านความมีน้ำใจ การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. เป็นโรงเรียนที่จะเป็นแบบอย่างในการจัดกิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะแก่นักเรียนให้รู้จักความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ
 - 1.1 ความหมายของจิตสาธารณะ
 - 1.2 ความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ
 - 1.3 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ
 - 1.4 ทฤษฎีและแนวคิดการพัฒนาจิตสาธารณะ
 - 1.5 รูปแบบของจิตสาธารณะ
 - 1.6 การส่งเสริมจิตสาธารณะ
 - 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ
2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ
 - 2.2 ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ
 - 2.3 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ
 - 2.4 องค์ประกอบของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ
 - 2.5 รูปแบบของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ
 - 2.6 บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ
 - 2.7 การจัดกิจกรรมแบบลงมือปฏิบัติสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

1.1 ความหมายของจิตสาธารณะ

คำว่าจิตสาธารณะ (Public Mind) หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) เป็นคำใหม่ที่มีใช้เมื่อไม่นานมานี้ และเป็นเรื่องใหม่สำหรับคนไทย ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตสาธารณะ ไว้หลากหลายและมีการเรียกจิตสำนึกสาธารณะไว้แตกต่างกัน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2542: 14) ได้ให้ความหมายจิตสาธารณะว่าเป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543: 17) ได้ให้ความหมายของคำว่าจิตสาธารณะว่า หมายถึง ความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมพยายามฉวยโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจังและมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547: 2 – 3) ให้ความหมายของจิตสาธารณะ หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากความรู้จักความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะ ดังนี้

1. การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม และการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้

2. การเคารพสิทธิ ในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552: 17) กล่าวว่า ใจว่า จิตสาธารณะเป็นการกระทำด้วยจิตวิญญาณที่มีความรักความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวม การมีคุณธรรม จริยธรรม และการไม่กระทำที่เสื่อมเสียหรือเป็นปัญหาต่อสังคม ประเทศชาติ การมีจิตที่คิดสร้างสรรค์ เป็นกุศล และมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม คิดในทางที่ดี ไม่ทำลายเบียดเบียนบุคคล สังคม วัฒนธรรมประเทศชาติและสิ่งแวดล้อม การกระทำและคำพูดที่มาจากความคิดที่ดี การลดความขัดแย้งและการให้ขวัญและกำลังใจต่อกันเพื่อให้สังคมโดยส่วนรวมมีความสุข

กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 220) ได้ระบุไว้ว่า จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน โดยผู้ที่มีจิตสาธารณะคือผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

สรุปได้ว่าจิตสาธารณะ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่เป็นส่วนรวม หรือพูดและฟังได้ง่าย ๆ ว่าการตระหนักรู้และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมร่วมกัน การมีจิตสำนึกร่วมกันในสาธารณะสมบัติ ความรับผิดชอบต่อสังคม การเห็นประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น

1.2 ความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ

การที่คนมาอยู่รวมกันเป็นสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบพึ่งพากัน คนในสังคมซึ่งมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไป ถ้าคนในสังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งนอกจากจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กรแล้ว การขาดจิตสำนึกสาธารณะยังมีผลกระทบต่อชุมชนระดับประเทศ และระดับโลก ดังนี้ (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร, 2543: 22-29)

ผลกระทบต่อบุคคล ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชนมีสภาพเช่นไรก็ยังคงเป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนาและยั่งยืนไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง
2. อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง
3. ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดคนอาสาสมัครพัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพย์ กลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น

ในระดับชาติถ้าบุคคลในชาติขาดจิตสาธารณะแล้วจะทำให้เกิด

1. วิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้งและแก้ปัญหาไม่ได้ อาทิ วิกฤตการณ์เศรษฐกิจสังคมขาดเสถียรภาพทางการเมือง การชุมนุมขับไล่รัฐบาลหรือผู้นำประเทศ
2. ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลัง เนื่องจากขาดพลังของคนในสังคม เมื่อผู้นำประเทศนำมาตราการใดออกมาใช้ก็จะได้ไม่ผล เพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน
3. ประเทศชาติไร้เกียรติ ไร้ศักดิ์ศรี ทำให้ประชาชนในประเทศอื่นมองด้วยสายตาเหยียดหยาม ดูหมิ่นดูแคลนว่าเป็นประเทศด้อยพัฒนา

ในระดับโลกถ้าบุคคลขาดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างประเทศ ทำให้เกิดปัญหาในระดับต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเทศอื่นจะโจมตี จึงต้องมีอาวุธที่รุนแรง มีอำนาจในการทำลายสูงไว้ในครอบครองเพื่อข่มขู่ประเทศอื่น และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มักมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางสงครามในการตัดสินปัญหา
2. เกิดการถั่นแก่งแย่ง แข่งแย่งหรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการค้า ทำให้ประเทศด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน

3. เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์หรือต่างท้องถิ่น มองชนชาติอื่นเผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเอง ดูถูกหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น

สรุปได้ว่า ถ้าคนในสังคมชาวจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งนอกจากจะมีผลกระทบต่อบุคคลรอบคร้วองค์กรแล้วการชาวจิตสำนึกสาธารณะยังมีผลกระทบต่อชุมชนระดับประเทศและระดับโลก ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะให้กับเด็ก เยาวชนและประชาชน

1.3 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

องค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตสาธารณะนั้น มีการแบ่งองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปตามระดับอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ซึ่งได้แบ่งองค์ประกอบของจิตสำนึก ไว้ดังนี้

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2544: 26-31) กล่าวถึงจิตสาธารณะของเด็กในลักษณะของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ว่า วัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคมและบุคลิกภาพ เป็นวัยที่เรียกว่าช่วงแห่งพลังการเจริญเติบโตองงามสำหรับชีวิต แนวความคิดเหล่านี้เป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากการมองเด็กในทัศนะของการที่เด็กมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ แตกต่างจากเด็กวัยอื่น ๆ ในช่วงชีวิตของความเป็นมนุษย์ ดังนั้น หลักการปลูกฝังเด็กวัยนี้ให้เรียนรู้เกิดความรักสิ่งแวดล้อม ควรคำนึงถึงองค์ประกอบดังนี้

1. หลักการเรียนรู้การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยอาศัยสภาพการณ์ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับการเรียนรู้จะทำให้มนุษย์ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

2. กระบวนการปลูกฝังเด็กปฐมวัย ให้รักสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยปัจจัย 5 ด้านคือ การให้ความรู้ การสร้างความเข้าใจ การสร้างกรอบแนวคิด การเสริมสร้างทักษะ และการเสริมสร้างเจตคติ จากกระบวนการดังกล่าว จะต้องเริ่มจากการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยลักษณะของรูปธรรม แล้วสร้างความเข้าใจ และความสำคัญของสิ่งแวดล้อมต่อตนเองและมนุษย์ แล้วสร้างกรอบแนวคิดให้เด็กรับรู้สิ่งแวดล้อมเป็นบริบท และเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การเสริมสร้างทักษะในการรักสิ่งแวดล้อม ต้องเกิดจากการจัดประสบการณ์ต้องให้เด็กได้ปฏิบัติจริง และควบคู่กับการเสริมสร้างเจตคติที่ดี รู้จักการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าประโยชน์สิ่งแวดล้อมต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคม เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ไม่เห็นแก่ตัว เกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ทำเป็นตัวอย่างที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กรมวิชาการ(2540:27) ได้กล่าวไว้ในคู่มือการอบรมเลี้ยงดูเด็กระดับก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยได้ระบุถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์จะให้เกิดในเด็กวัย 3-6 ปีที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมไว้อย่างชัดเจนตามระดับอายุดังนี้คือ

- วัย 3 – 4 ปี ทั้งขยะให้ถูกที่ไม่ทำลายสิ่งของเครื่องใช้ส่วนรวม
- วัย 4 - 5 ปี ทั้งขยะให้ถูกที่รักษาสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน
- วัย 5 – 6 ปี ทั้งขยะให้ถูกที่ช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

กอบรัตน์ เรื่องผกา (2532: 807-808) ได้สรุปถึงพฤติกรรมมารักษาสิ่งแวดล้อมของเด็ก ระดับปฐมวัยมีขอบข่ายครอบคลุมพฤติกรรมใหญ่ๆ 3 ด้านคือ

1. การรักษาสภาพแวดล้อมให้คงอยู่ในสภาพดี ได้แก่การรักษาความสะอาด สถานที่สิ่งของเครื่องใช้การดูแลสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพดีการช่วยกันดูแลไม่ให้สิ่งของเครื่องใช้สูญหาย เป็นต้น

2. การถนอมการใช้ทรัพยากรจากสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดอย่างมีคุณค่าเช่น การปิดไฟและปิดน้ำเมื่อใช้เสร็จแล้วการเปิดน้ำล้างมือเบาๆ การใช้วัสดุส่วนรวมอย่างประหยัดและเกิดคุณค่าอย่างเต็มที่เช่นใช้สีน้ำจากหลอดควรวินใช้ที่ละน้อยใช้กระดาษเขียนหนังสือให้เต็มหน้ากระดาษค่อยใช้หน้าใหม่การหยิบใช้กระดาษเช็ดหน้าเช็ดมือควรวินใช้ให้พอเหมาะหรือการรับประทานอาหารให้หมดอย่าเหลืออาหารทิ้งไว้

3. การจัดสิ่งแวดล้อมให้ดูสวยงามและเป็นระเบียบ ได้แก่การจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบการปลูกไม้ดอกไม้ประดับการจัดสวนดอกไม้ เป็นต้น

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตสาธารณะในเด็กปฐมวัยนั้นเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยอาศัยสภาพการณ์ประสบการณ์ต่างๆ เช่น การรักษาสภาพแวดล้อมให้คงอยู่ในสภาพดี การถนอมการใช้ทรัพยากรจากสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัด อย่างมีคุณค่า การจัดสิ่งแวดล้อมให้ดูสวยงามและเป็นระเบียบ

1.4 ทฤษฎีและแนวความคิดการพัฒนาจิตสาธารณะ

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget)

เพียเจต์ (Piaget) เชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามขั้นและขึ้นกับวัย ตลอดจนความฉลาดของบุคคลในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่างๆ ของสังคมตามพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้นโดยขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์แบ่งเป็น 2 ขั้นใหญ่ๆ ดังนี้ (Piaget, 1967 อ้างอิงจาก พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2530: 238-239; สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2544 :66)

ขั้นยอมรับกฎเกณฑ์จากผู้ที่มีอำนาจเหนือตน (Heteronomous) เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี ในขั้นนี้บุคคลยอมรับกฎเกณฑ์จากผู้ที่มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครู และบุคคลอื่นที่มีอำนาจมากกว่าและเชื่อว่ากฎระเบียบเป็นสิ่งที่แน่นอนตายตัวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นระยะนี้บิดา มารดาและผู้ใหญ่จึงมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างชัดเจนเด็กจะนับถือความถูกต้อง-ผิด ความดี-ไม่ดี ในลักษณะตายตัว (Fixed rules) ดังนั้น การพิจารณาปัญหาทางจริยธรรมของบุคคลในวัยนี้ จึงยึด

เอาผลที่เกิดขึ้นตามมาเป็นหลักพื้นฐานในการพิจารณารับโทษโดยไม่คำนึงถึงแรงจูงใจหรือสาเหตุในการกระทำ

ขั้นการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของกฎเกณฑ์ (Autonomous) เริ่มตั้งแต่เด็กอายุ 9 ปีขึ้นไป ในขั้นนี้บุคคลจะมองสิ่งต่างๆ อย่างมีความสัมพันธ์กันมากขึ้นและเชื่อว่ากฎระเบียบต่างๆ ไม่ใช่สิ่งที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้าทุกคนยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้น ในขั้นนี้เป็นระยะที่บุคคลเริ่มพัฒนาจริยธรรมขึ้นสู่ความคิดที่เป็นของตนเอง ใช้เหตุผลโดยคำนึงถึงความยุติธรรมและพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำด้วย ซึ่งพัฒนาการที่เกิดขึ้นนี้จะมี ความสัมพันธ์ทางบวกกับสติปัญญาและอายุของบุคคล ดังนั้น ในการพิจารณาปัญหาทางจริยธรรมของบุคคลในวัยนี้ จึงยึดเอาเจตนาหรือความมุ่งหมายของการกระทำมาเป็นหลักพื้นฐานในการพิจารณาร่วมด้วย

เพียเจท์เชื่อว่าการที่บุคคลจะมีพัฒนาการจากขั้นยอมรับกฎเกณฑ์จากผู้ที่มีอำนาจเหนือตนไปสู่ขั้นการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของกฎเกณฑ์นั้น เกิดจากการที่บุคคลได้สัมผัสกับสภาวะรอบตัวที่กว้างขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง การมีบทบาทในกลุ่มเพื่อน กลุ่มคนในสังคมประกอบกับพัฒนาการทางสติปัญญาที่มีมากขึ้นตามวุฒิภาวะ สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้บุคคลสามารถใช้สติปัญญาและประสบการณ์ของตนเองวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่างๆ จนในที่สุดก็จะได้ข้อสรุปต่างๆ ที่เป็นหลักการในใจของตนเอง

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

โคลเบอร์ก(Kohlberg) เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลจะผ่านไปตามขั้นพัฒนาการ(Sequential stage) โดยมีพื้นฐานมาจากการให้เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์ และเชื่อว่าการรับรู้ทางสังคมและบทบาททางสังคมของแต่ละบุคคล จะมีความสัมพันธ์ในลักษณะปฏิสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น สำหรับการตัดสินคุณธรรมตามขั้นต่างๆ โคลเบอร์กเห็นว่าเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งโคลเบอร์กเชื่อว่า สิ่งเหล่านั้นจะนำไปสู่การเรียนรู้ส่วนบุคคลมากกว่าจะเป็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่สังคมวางไว้ นอกจากนี้ โคลเบอร์กยังเห็นว่าบุคคลที่จะมีจริยธรรมขั้นสูงหรือสามารถใช้เหตุผลทางจริยธรรมขั้นสูงได้นั้น จะต้องสามารถใช้เหตุผลเชิงตรรกและความสามารถในการรับรู้ทางสังคมในระดับสูงก่อน โดยลำดับขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กแบ่งออกเป็น 3 ระดับ และแต่ละระดับสามารถแบ่งออกเป็น 2 ขั้น ดังนี้ (Kohlberg, 1973 อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 29-30)

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี) หมายถึง ระดับที่การตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์แก่ตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น

ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลบหลีกการลงโทษ คือ การมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกายเพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับและจะยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือตน

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล คือ การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (10-16 ปี) หมายถึง การกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยๆ ของตนหรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับนี้ยังต้องมีการควบคุมจากภายนอก เด็กอายุแต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้

ขั้นที่ 3 ใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน ๆ

ขั้นที่ 4 ใช้หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงถือว่าตนมีหน้าที่ตามกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งด้วยการนำมาตรึงตรองซึ่งใจตนเองและตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน

ขั้นที่ 5 ใช้หลักการทำตามคำมั่นสัญญา บุคคลเห็นความสำคัญของคนส่วนใหญ่ ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของบุคคลอื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้

ขั้นที่ 6 ใช้หลักการยึดหลักอุดมคติสากล ซึ่งเป็นขั้นพัฒนาการสูงสุด แสดงทั้งการมีความรู้สากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และการมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในอันปลายอันเป็นอุดมคติยิ่งใหญ่

1.5 รูปแบบของจิตสาธารณะ

รูปแบบของจิตสาธารณะหรือจิตสำนึกสาธารณะนั้น มีการแบ่งรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามระดับอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ซึ่งแบ่งรูปแบบของจิตสำนึกไว้ ดังนี้

สมพงษ์ สิงหะพล (2542: 15 – 16) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกว่ามีอยู่ 3 ด้านหลักๆ คือ

1. จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self-Consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเอง ทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จิตสำนึกด้านนี้ การศึกษาไทยมุ่งมั่นปลูกฝังมานานเกิดบ้างไม่เกิดบ้างไปตามสภาพการณ์ เป็นจิตสำนึกแบบคลาสสิกที่ทุกสังคมพยายามเหมือนกันที่จะสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้ เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ ความมานะอดทน เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่ถูกปลูกฝังและมีมานานตามสภาพสังคมไทย

2. จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Others Oriented Consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนในกลุ่มชนหนึ่ง สังคมหนึ่ง เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความ

เอื้อเพื่อแผ้วแผ่ ความสามัคคี เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่คนไทยส่วนใหญ่ถูกหล่อหลอมมาจากพื้นฐานดั้งเดิมของวัฒนธรรมไทยอยู่แล้ว สร้างกันได้ไม่ยากนัก

3. จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะ (Social or Public Consciousness)

เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกันเป็นจิตสำนึกที่คนไทยยังไม่ค่อยมี และขาดกันอยู่มาก เพราะพื้นฐานความเป็นมาของสังคมไทยสมควรที่จะรีบพัฒนาขึ้นโดยเร็ว เช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านการเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น

สรุปได้ว่า รูปแบบของจิตสาธารณะหรือจิตสำนึกสาธารณะนั้นมีอยู่ 3 ด้านหลักๆ คือ จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งส่วนใหญ่ถูกหล่อหลอมมาจากพื้นฐานดั้งเดิมของวัฒนธรรมไทยอยู่แล้วสร้างกันได้ไม่ยากนัก

1.6 การส่งเสริมจิตสาธารณะ

รัฐจวน อินทรกำแหง (2528: 110-119) ซึ่งถึงแนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในสังคมว่าจะต้องเกิดขึ้นได้จากการคลุกคลีอยู่กับความถูกต้อง การปลูกฝังอบรมการฝึกปฏิบัติปฏิบัติได้เห็นตัวอย่างที่ชวนให้ประทับใจบ้างเล็กน้อย โน้มนำใจของบุคคลให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้อง และการสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวมให้เกิดขึ้นจำต้องอาศัยสถาบันทางสังคมหลายส่วนเข้ามาร่วมมือกัน อาทิ

1. สถาบันการศึกษา การศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาเป็นสิ่งที่ปฏิเสธกันไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในรูปแบบใดก็ตามต้องเริ่มต้นด้วยการศึกษา จนมีการศึกษามากพอแก่สถานะแห่งตนที่จะสามารถปฏิบัติงานหรือดำเนินชีวิตไปสู่ทิศทางที่ประสงค์ การกำหนดเป้าหมายของการศึกษาให้ถูกต้องโดยธรรมชาติ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่แท้จริง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่มีผู้มีอำนาจในการบริหารการศึกษาพึงพิจารณาให้ลึกซึ้ง ให้ถ่องแท้ ให้รอบคอบ ให้ถูกต้องด้วยทัศนคติที่กว้างไกล โดยมีจุดหมายรวบยอดว่า ต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีจิตสำนึกเป็นมนุษย์ที่เต็มที การจัดการศึกษาควรมุ่งเน้นที่การสร้างจิตสำนึกภายใน คือ การพัฒนาจิตสำนึกภายใน คือการพัฒนาจิตใจที่เป็นรากฐานของความเป็นมนุษย์ไม่ควรเน้นที่การพัฒนา เพื่อความสำเร็จในวิชาชีพที่ปราศจากพื้นฐานทางจริยธรรม เพราะอาจจะเป็นการส่งเสริมให้บุคคลออกไปประกอบวิชาชีพด้วยจิตสำนึกผิดพลาดแล้วก็ไปสร้างระบบการทำงานที่ผิดมีการเอาเปรียบผู้อื่น กอบโกย ความหลงตัวเอง ความมัวเมาวนเวียนแต่ในวังวนวัตถุ ที่อาจจะก่อให้เกิดการประหัตประหารกันในทุกวงการ การให้การศึกษากับเยาวชน ควรหยุดสร้างจิตสำนึกที่นิยมในวัตถุ แต่เน้นการสร้างจิตสำนึกในทางจริยธรรมให้หนักแน่นเข้มแข็งยิ่งขึ้นทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่อนุบาลจนถึงอุดมศึกษาเพื่อให้เป็นจิตที่สามารถสร้างระบบถูกต้อง เพื่อการดำรงอยู่ของสังคมโดยธรรม โดยเฉพาะการดำรงเน้นการฝึกอบรมให้รู้จักทำหน้าที่เพื่อหน้าที่อย่างดีที่สุดฝีมือ ในทุกหน้าที่ในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ด้วยความสำนึกว่า ทุกหน้าที่มีคุณค่าและความสำคัญเท่าเทียมกัน

2. สถาบันศาสนา สถาบันทางศาสนาต้องเป็นผู้นำในการสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวมให้เกิดขึ้น ต้องนำประชาชนกลับไปสู่คำสอนของพระพุทธองค์ที่ทรงเน้นให้เห็นแก่ประโยชน์สุขของสังคมเป็นใหญ่ ไม่บริโภคนิยมความจำเป็น หรือเพราะความอยาก มีความสันโดษ พอใจที่จะมีกินมีอยู่ มีใช้เท่าที่จำเป็น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เจือจานแก่ผู้อื่น มีความเมตตาอาทรต่อกัน เห็นแก่ผู้อื่นเสมือนเห็นแก่ตนเอง รู้จักหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง สถาบันทางศาสนาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสถาบันที่ได้รับการบูชาแต่โบราณกาลจวบจนปัจจุบัน เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อจิตใจของประชาชนเพราะต่างได้ยึดถือสถาบันนี้ เป็นที่พึ่งทางใจมาอย่างเนิ่นนาน ฉะนั้นสถาบันทางศาสนาจึงอยู่ในฐานะที่จะช่วยสร้างสรรค์และพัฒนาจิตใจของคนในสังคมให้หันเข้ามาอยู่ในความถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและวิธีการพัฒนาจิตสำนึกให้เกิดขึ้นได้อย่างดีที่สุด ก็คือการสอนด้วยตัวเอง อันหมายถึง การที่ผู้อยู่ในสถาบัน องค์การทางศาสนา พึงต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่คนในสังคมในด้านการช่วยเหลือส่วนรวม

3. สถาบันครอบครัว ความอบอุ่นของสถาบันครอบครัวมีความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเป็นจุดเริ่มต้นที่ช่วยให้ทารกจะเกิดจิตสำนึกเห็นความสำคัญของส่วนรวม ความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่กับลูก จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเลี้ยงอบรมลูก เพราะความใกล้ชิดจะเป็นสื่อที่ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และกลายเป็นเกิดความเห็นใจซึ่งกันและกัน สถาบันครอบครัวจึงเป็นพื้นฐานของสังคม ถ้าครอบครัวมีแต่ความคลอนแคลน สังคมก็พลอยคลอนแคลนไปด้วย และเด็กที่เติบโตจากครอบครัวที่คลอนแคลนจะมีจิตสำนึกที่คลาดเคลื่อน การสอนและการอบรมจากสถาบันครอบครัว ควรดำเนินการให้สอดคล้องประสานไปในจุดหมายเดียวกันกับการสอนการอบรมของสถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนา เพื่อปูพื้นฐาน หรือฝังรากให้เด็กมีจิตสำนึกที่เป็นสัมมาทิฐิเสียตั้งแต่ยังเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้เป็นกำลังในการสร้างสรรค์สังคมที่มีความร่มเย็นเป็นสุข

4. สื่อมวลชน สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่ทรงอิทธิพลอย่างยิ่งในการกระจายความคิด ความรู้ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งสู่การรับรู้ของประชาชน ความร่วมมือจากสื่อมวลชนจะช่วยสร้างความเข้าใจ ช่วยสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องให้แก่คนในสังคม เนื่องจากสื่อมวลชนนั้นมีบทบาทและอิทธิพลอย่างยิ่งต่อ การเสริมสร้างการรับรู้ที่จะสั่งสมกลายเป็นจิตสำนึกของคนในสังคม การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง จึงเป็นเรื่องน่ายินดีที่ช่วยให้นักในสังคมมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ที่จะนำไปสู่การก่อตัวของประชาสังคม

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองนี้ มิได้หมายถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนสำหรับประชากรวัยเรียน หรือการจัดการการศึกษาแบบเป็นทางการในรูปแบบอื่นๆ แต่ยังมีหมายถึงกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้ทางตรงอย่างไม่เป็นทางการในชีวิตประจำวัน ซึ่งจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับเครือข่ายสถาบัน และกระบวนการทางสังคมที่หลากหลาย และต่อเนื่องทั้งในส่วนของสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว องค์การเอกชน และองค์กรประชาสังคม ฯลฯ

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

ปัจจุบันงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะยังมีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณเกี่ยวกับจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสาธารณะสมบัติที่ศึกษากับนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป และงานวิจัยเกี่ยวกับจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมที่ศึกษากับนักเรียน ดังต่อไปนี้

รุ่งจิตร กองคำ (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย “สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการสอนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย แบบวัดจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแบบวัดที่กำหนดสถานการณ์และตัวละครให้ โดยมีตัวเลือก 4 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกแสดงระดับขั้นพัฒนา คุณลักษณะจิตพิสัย และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัยมีจิตสำนึก ทางสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ศิราณี อุปละ (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาจิตสำนึกและความสามารถในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การสอนแบบโครงการ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหา แบบวัดสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม แบบสังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหา ตามขั้นตอนการสอนแบบโครงการ แบบประเมินความสามารถด้านปฏิบัติการแก้ปัญหาแบบโครงการ และแผนการสอนที่เน้นการสอนแบบโครงการ แบบประเมินความสามารถด้านปฏิบัติการแก้ปัญหา แบบโครงการและแผนการสอนที่เน้นการสอนแบบโครงการ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง ขยะ การจัดการและการนำกลับมาใช้ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 จิตสำนึกต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 พฤติกรรมการแก้ปัญหาของนักเรียนตามขั้นตอนการสอนแบบโครงการส่วนใหญ่อยู่ระดับมาก

หฤทัย อัจปรู (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตและ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1,2,3 และ 4 สถาบันการศึกษาพยาบาลเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิจำนวน 510 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามภาวะผู้นำ แบบสอบถามรูปแบบการดำเนินชีวิต แบบสอบถามความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแบบสอบถามการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต กลุ่มวิชาการ กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มก้าวหน้า กลุ่มกิจกรรม กลุ่มสังคม ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีความสัมพันธ์ทางบวก กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของ

นักศึกษาพยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร และรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มเก็บตัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีจิตสำนึกสาธารณะ ของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสำคัญตามลำดับ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า การที่จะสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับเด็ก ๆ ไม่ใช่เรื่องยาก และก็สมารถกระทำได้ถ้าให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองมีกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมที่เราควรสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กเพื่อที่จะเป็นนิสัยที่ติดตัวไปเมื่อเด็ก ๆ เหล่านี้เติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติสำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้นิยามคำว่า Active Learning ไว้อย่างหลากหลาย จากการทบทวนเอกสารและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ (Active Learning) การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) และการจัดการเรียนรู้โดยการลงมือกระทำ (Hands-on Learning) มักเป็นคำที่ถูกนำมาใช้แทนกัน (Hendrikson. 1984: 1) และยังมีชื่อเรียกอีกหลายอย่างเช่น การเรียนรู้เชิงรุก (ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. 2551: 1-3) การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการ (วนิดา บุษยะกนิษฐ์. 2532: 1-71; กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2543: 49-50) การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (อัมพิกา ภูเดช. 2541: 57-58) การเรียนรู้ที่กระตือรือร้น (มนัส บุญประกอบ; และคนอื่น ๆ. 2543: 1-164; ศิริพร มโนพิเชฐวัฒนา. 2547: 1-177) การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติจริง (สุชาดา นทีตานนท์. 2550: 1-124) การเรียนจัดการเรียนรู้มีชีวิตชีวา (สัญญา ภัทรการ. 2552: 1-157) สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ ซึ่งมีนักการศึกษาให้ความหมายไว้ดังนี้

เชงเคอร์กอสและเบิร์นสไตน์ (Shenker; Goss; & Bernstein. 1996: 1) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทการเรียนรู้ของตนเองมากกว่าการรับความรู้หรือทักษะใหม่ๆมาใช้โดยเป็นผู้รับฝ่ายเดียว การที่ผู้เรียนได้กระทำการสิ่งต่างๆด้วยตนเองและนำไปสู่การคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนกำลังทำอยู่

เพ็ทตี้ (Petty. 2004: 1) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่า การที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้จากการบรรยายเพียงอย่างเดียว

วนิดา บุษยะกนิษฐ์ (2532: 5) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการคือการจัดการกิจกรรมหรือประสบการณ์โดยการให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงโดยการทดลองทำปฏิบัติสืบ

เสาะหาข้อมูลคิดค้นสรุปผลโดยใช้สื่อที่สามารถทำให้เด็กเกิดการรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า

อัมพิกา ภูเดช (2541: 57-58) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติเป็นการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจจากการลงมือกระทำและก่อให้เกิดทักษะต่างๆ โดยเกิดขึ้นได้จากการมีวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้การใช้เครื่องมือที่หลากหลายตัวเลือกให้นักเรียนเลือกกิจกรรมของตนเองหรือการแก้ปัญหาด้วยวิธีการของตนเองนักเรียนได้สื่อสารสิ่งที่กำลังทำกับผู้อื่นและการได้รับการสนับสนุนกระตุ้นให้นักเรียนลงมือกระทำเป็นระยะจากครู

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543: 49-50) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการหมายถึงการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองทั้งได้คิดได้กระทำโดยมีผู้สอนเป็นผู้มีส่วนร่วมให้ความเห็นในการสร้างความเข้าใจหรืออธิบายเมื่อผู้เรียนสงสัยการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการนี้จะทำให้บุคลิกภาพของผู้เรียนสร้างเครือข่ายความรู้ใหม่ที่องกวมหรือขยายพื้นฐานความรู้เดิมให้กว้างขวางขึ้น ปรีชาญ เดชศรี (2545: 53) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกว่าการจัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทั้งในเชิงทักษะต่างๆ เช่น การทดลอง การสำรวจ ตรวจสอบ และปฏิบัติเพื่อพัฒนาเชาวน์ปัญญา เช่น การคิดแก้ปัญหา วิเคราะห์วิจารณ์ หรือการตัดสินใจเรื่องต่างๆ เพื่อแทนที่การเรียนการสอนที่ครูบอกเล่าให้นักเรียนได้ฟังเพียงด้านเดียว

บุหงา วัณนะ (2546: 30-31) ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ไว้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายโดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกันในการนี้ครูต้องลดบทบาทในการสอนและการให้ข้อความแก่ผู้เรียนโดยตรงแต่ไปเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่างๆ มากขึ้นและอย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยการพูดการเขียนการอภิปรายกับเพื่อนๆ

ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา (2547: 25) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่กระตือรือร้นเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองอย่างกระปรี้กระเปร่าโดยการลงมือทำและคิดสิ่งที่ตนกำลังทำจากข้อมูลหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้รับผ่านทางการอ่าน พูด ฟัง คิด เขียน อภิปราย แก้ปัญหา และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อทดแทนการสอนแบบบรรยาย

ศักดา ไชยกิจัญญา (2548: 12) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning คือ การเรียนที่ผู้เรียนหาความหมายและทำความเข้าใจด้วยตนเองหรือร่วมกันกับเพื่อน เช่น ร่วมกันสืบค้นหาคำตอบ ร่วมอภิปราย ร่วมนำเสนอ และสรุปความคิดรวบยอดร่วมกัน หรืออีกนัยหนึ่งคือ การเปลี่ยนผู้เรียนจากการเป็นผู้นั่งฟังอย่างเดียว (Passive) มาเป็นผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมการแสวงหาความรู้ที่ผู้สอนกำหนด

บัญญัติ ชำนาญกิจ (2549: 3) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบใฝ่รู้เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนจะต้องค้นหาเนื้อเรื่องเพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้โดยการพูดคุย การเขียน การอ่าน หรือการตั้งคำถาม หรือการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหวอาจให้ผู้เรียนทำงานคนเดียวเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ก็ได้

สุชาติ นทีตานนท์ (2550: 21) การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติจริงหมายถึงการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงหรือกระทำกิจกรรมต่างๆโดยตัวผู้เรียนเองทำให้เกิดเกิดการรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า

ปราวีณา สุวรรณณัฐโชติ (2551: 1) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนดำเนินกิจกรรมต่างๆในการเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ในระดับลึกผู้เรียนจะสร้างความเข้าใจและค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมกับประสบการณ์เดิมที่มีแยกแยะความรู้ใหม่ที่ได้รับกับความรู้เก่าที่มีสามารถประเมินต่อเติมและสร้างแนวคิดของตนเองซึ่งเรียกว่ามีการเรียนรู้เกิดขึ้นซึ่งแตกต่างจากวิธีการเรียนรู้ในระดับผิวเผินซึ่งเน้นการรับข้อมูลและจดจำข้อมูลเท่านั้นผู้เรียนลักษณะนี้จะเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้วิธีการเรียน (Learning how to learn) เป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้นและมีทักษะที่สามารถเลือกรับข้อมูล

สัญญา ภัทรากร (2552: 13) การจัดการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาหมายถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียนมีความร่วมมือกันระหว่างผู้เรียนผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆอันจะนำไปสู่การสร้างความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติในระหว่างการเรียนรู้การสอนโดยการพูดและการฟังการเขียนการอ่านและการสะท้อนความคิด

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ หมายถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและดำเนินกิจกรรมต่างๆเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน สร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติระหว่างการเรียนรู้ผ่านการเขียนการพูด การฟัง การอ่านและการอภิปรายสะท้อนความคิดได้อย่างมีระบบ

2.2 ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

เชงเคอร์กอสและเบิร์นสไตน์ (Shenker; Goss; & Bernstein. 1996: 1) กล่าวถึงลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ ดังนี้

1. เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลงและพัฒนาทักษะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน
 2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยลงมือกระทำมากกว่านั่งฟังเพียงอย่างเดียว
 3. ผู้เรียนมีส่วนในกิจกรรมเช่นอ่านอภิปรายและเขียน
 4. เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน
 5. ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินผลการนำไปใช้
 6. ทั้งผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้อย่างรวดเร็ว
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ (มปป.) ได้อธิบายถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ดังนี้

1. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา การแก้ปัญหาและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

2. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุดผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน

4. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พุด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก

5. ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูงเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารสารสนเทศและหลักการสู่การสร้างความคิดรวบยอดความคิดรวบยอด

อัมพิกา ภูเดช (2541: 58) กล่าวว่าการเรียนรู้เชิงปฏิบัติต้องมีส่วนประกอบดังนี้

1. การมีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือที่เป็นของจริงที่ผู้สอนหาให้สำหรับผู้เรียนแต่ละคนให้ผู้เรียนก่อสร้างทำโครงการสร้างสรรค์และแก้ปัญหา

2. การมีโอกาสสำหรับการใช้มือสัมผัสจริงผู้เรียนทำงานอย่างคล่องแคล่วกับวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ

3. มีตัวเลือกสำหรับผู้เรียนผู้เรียนเลือกกิจกรรมของตนเองผู้สอนให้ผู้เรียนเลือกกิจกรรมงานย่อยหรือแก้ปัญหาด้วยวิธีการของแต่ละบุคคล

4. ภาษาจากผู้เรียนผู้เรียนพูดเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำกับผู้สอนและเพื่อน

5. การสนับสนุนของผู้สอนผู้สอนใช้กลยุทธ์หลากหลายเพื่อสนับสนุนความพยายามของผู้เรียนและกระตุ้นเขาให้ลงมือทำสิ่งที่ท้าทายระยะยาวตามที่เขาพัฒนาความคิดของเขาผู้สอนและเพื่อนช่วยผู้เรียนเกี่ยวกับการกระทำของเขา

บุหงา วัฒนะ (2546: 33) ได้อธิบายว่าการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

2. มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

3. บรรลุผลสำเร็จทางด้านวิชาการ

4. เกิดทักษะการคิดสื่อสารระหว่างกัน

5. มีการพัฒนาทักษะกระบวนการการคิดไปสู่ในระดับที่สูงขึ้น

6. เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนและเกิดแรงจูงใจต่อการเรียนรู้

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2551: 2) ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับการแก้ปัญหาตามสภาพจริง (Authentic situation)

2. จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวความคิดการวางแผนการยอมรับการประเมินผลและการนำเสนอผลงาน

3. บูรณาการเนื้อหาวิชาเพื่อเชื่อมโยงความเข้าใจวิชาต่างๆที่แตกต่างกัน
4. จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration)
5. ใช้กลวิธีของกระบวนการกลุ่ม (Group processing)
6. จัดให้มีการประเมินผลโดยกลุ่มเพื่อน (Peer assessment)

สัญญา ภัทรากร (2552: 17) ได้สรุปหลักการของการจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาควรมีลักษณะดังนี้

1. ผู้เรียนมีการทำงานเป็นกลุ่ม
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้
3. ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง
5. ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม
6. ผู้เรียนอ่านพูดฟังคิดและเขียนอย่างกระตือรือร้น
7. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน
8. ผู้เรียนมีการใช้วัสดุของจริงที่ผู้สอนจัดทำเพื่อสร้างสรรค์ผลงานหรือแก้ปัญหา

จากการศึกษาลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ ที่นักการศึกษาเสนอไว้ข้างต้น สรุปได้ว่าหลักการของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ ควรมีลักษณะดังนี้

1. ใช้วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
3. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียนผ่านการอ่านการพูดการฟัง การเขียนการอภิปรายสะท้อนความคิด
4. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
5. ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน
6. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดระดับสูง
7. ผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะประสบการณ์และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

สรุปได้ว่า ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ ดังนี้

1. เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลงและพัฒนาทักษะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเช่นอ่านอภิปรายและเขียน
3. เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน
4. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก

5. ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง

2.3 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

บาลดีวินและวิลเลียมส์ (Baldwin; & Williams. 1988: 187) ได้เสนอขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ ไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมพร้อมเป็นขั้นที่ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่เนื้อหาโดยการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการอยากที่จะเรียนรู้ต่อไป
 2. ขั้นปฏิบัติงานกลุ่มเป็นขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มย่อยเพื่อทำงานร่วมกันและสรุปความคิดเห็นของกลุ่มอีกทั้งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่มอื่นๆโดยที่ผู้สอนต้องเสริมข้อมูลให้สมบูรณ์
 3. ขั้นประยุกต์ใช้เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหรือทำแบบทดสอบหลังเรียน
 4. ขั้นติดตามผลเป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าอิสระเพิ่มเติมโดยจัดทำเป็นรายงานหรือให้นักเรียนเขียนบันทึกประจำวันรวมถึงให้ผู้เรียนเขียนสรุปความรู้ที่ได้รับในคาบเรียนนั้นๆ
- จอห์นสันและคนอื่นๆ (Johnson; et al. 1991: 29-30) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ สามารถทำตามขั้นตอนได้ดังนี้

1. ขั้นนำ (Advanced Organizer) (3-5 นาที) เป็นขั้นที่แสดงให้ผู้เรียนเห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาที่จะสอนกับสิ่งที่ผู้เรียนมีพื้นฐานอยู่ก่อนแล้วพร้อมทั้งระบุโครงร่างของเนื้อหาแนวคิดประเด็นหลักในการสอนผู้เรียนจะเห็นความสำคัญและอยากเรียนรู้เรื่องนั้นมากขึ้น
2. ขั้นสอนเป็นขั้นที่ผู้สอนสอนเนื้อหา(10-15 นาที) ตามด้วยกิจกรรมอื่น (Collaborative activities) (3-4 นาที) ปกติผู้สอนมักจะสอนติดต่อกันเป็นเวลานานซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเฉื่อยและไม่กระตือรือร้นจากการศึกษาพบว่าสมาธิหรือความสนใจของผู้เรียนจะลดลงอย่างรวดเร็วภายใน 15 นาทีดังนั้นในรูปแบบการสอนจึงแนะนำการสอน 10-15 นาทีตามด้วยกิจกรรมอื่น 3-4 นาทีเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและเป็นการให้ออกาสผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนเช่นการตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบหรือจะให้ผู้เรียนช่วยกันคิดเป็นกลุ่มเพื่อตอบผู้เรียนจะเข้าใจเนื้อหาและจำได้นานกว่าถามการอภิปรายร่วมกันผู้สอนทำซ้ำโดยสอนเนื้อหาสลับกับกิจกรรมเรื่อยๆไปจนใกล้หมดเวลาสอน
3. ขั้นสรุป (Individual Summaries) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่ได้เรียนด้วยตนเอง (4-6 นาที) โดยผู้สอนให้ผู้เรียนสรุปความเข้าใจของตนเองโดยเขียนใจความสำคัญของเนื้อหาลงในแผ่นกระดาษและแลกเปลี่ยนกับเพื่อนข้างๆ อ่านหรือผู้สอนอาจสุ่มให้ผู้เรียนมาอ่านหน้าชั้นเรียน

วนิดา บุษยะกนิษฐ (2532: 5-6) ได้เสนอขั้นตอนในการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการดังนี้

1. ช้่นนำเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนโดยการใช่วิธีสนทนาถามคำถามตั้งปัญหาหรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจอยากค้นคว้าปฏิบัติจริง
2. ช้่นกิจกรรมนักเรียนลงมือกระทำปฏิบัติจริงโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้
3. ช้่นสรุปผลโดยครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเป็นการสรุปกิจกรรมศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา (2547: 136-137) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนรู้ที่กระตือรือร้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ช้่นนำเข้าสู่หน่วยการเรียนรู้เป็นขั้นเตรียมความพร้อมของผู้เรียนโดยการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ทบทวนความรู้เดิมหรือมโนทัศน์ที่จำเป็นต้องเป็นฐานสำหรับความรู้ใหม่และนำหัวข้อเรื่องที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 ช้่นกิจกรรมช้่นนำประสบการณ์เป็นการเสนอสถานการณ์ด้วยกิจกรรมที่นำเสนอสนใจสัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียนและเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดจะรวมถึงการได้สนทนาสื่อสารและการได้รับประสบการณ์ดังนี้

- สนทนาสื่อสารกับตนเองด้วยกิจกรรมการอ่าน/การเขียนที่กระตือรือร้นและการเขียนแผนผังมโนทัศน์
- สนทนาสื่อสารกับผู้อื่นด้วยกิจกรรมอภิปรายกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจและเกม
- ประสบการณ์จากการลงมือกระทำด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทักษะพื้นฐานการทดลองและการสืบสอบ

- ประสบการณ์จากการสังเกตกับเหตุการณ์จริงโดยตรงหรือโดยอ้อมด้วยกิจกรรมละครบทบาทสมมติสถานการณ์จำลองการใช้กรณีศึกษาและการศึกษานอกสถานที่

ขั้นที่ 3 ช้่นกิจกรรมสรุปเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้เน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะและนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่โดยผู้เรียนร่วมกันสรุปแนวคิดหลักการและมโนทัศน์ของเนื้อหาในบทเรียนเพื่อผู้เรียนจะได้นำมาใช้และหลักการดังกล่าว ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ต่อไป เป็นการบูรณาการประสบการณ์มโนทัศน์หลักการและกฎเกณฑ์สู่การสร้างมโนทัศน์ที่มีความหมายและกระจ่างยิ่งขึ้นซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะร่วมกันแก้สถานการณ์ปัญหาที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นที่ 4 ช้่นประเมินผลเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนโดยใช้การประเมินผลตามสภาพจริงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดไตร่ตรองในสิ่งที่เรียนรู้ (Reflect) และประเมินความคิดนั้นของผู้เรียน

สุชาติ นทีตานนท์ (2550: 5) ได้เสนอขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติจริงดังนี้

1. ช้่นนำเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการสนทนาตอบคำถามเพื่อทบทวนประสบการณ์เดิมโดยครูมีบทบาทในการกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและมีความพร้อมก่อนการปฏิบัติกิจกรรม

2. ขั้นปฏิบัติเป็นขั้นที่เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากการค้นคว้าทดลองปฏิบัติการเพื่อสืบค้นหาคำตอบจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. ขั้นสรุปเป็นการสนทนาร่วมกันระหว่างเด็กและครูเมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยเพื่อทบทวนประสบการณ์และนำเสนอผลงานที่สะท้อนความคิดเห็นจากการลงมือปฏิบัติจริง

สัญญา ภัทรากร (2552: 21) ได้สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาไว้ 4 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมพร้อมเข้าสู่บทเรียนเป็นขั้นสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ทบทวนความรู้เดิมแนะนำหัวข้อที่จะเรียนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบนำเสนอสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ต้องใช้ยกตัวอย่างสถานการณ์ให้ผู้เรียนเห็นตัวอย่างและตั้งกติการ่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมและเกิดความสนใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอสถานการณ์เป็นขั้นที่ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์ปัญหามาสร้างความสนใจเพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนการแก้ปัญหาและร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหาและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามในสิ่งที่สงสัย

ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติเป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ลงมือแก้ปัญหาตามที่ได้วางแผนไว้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในกลุ่มและทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาโดยผู้สอนเป็นผู้คอยแนะนำ

ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปรายเป็นขั้นที่ผู้เรียนออกมาแนะนำแนวคิดหน้าชั้นเรียนโดยทุกกลุ่มมีหน้าที่ตรวจสอบและมีสิทธิที่จะถามผู้เรียนที่ออกไปนำเสนอแนวคิด

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปเป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันสรุปความรู้หรือแนวคิดที่ได้เพื่อสะท้อนความคิดที่ได้จากการลงมือปฏิบัติและเพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนมีการเรียนรู้จริง

จากแนวคิดดังกล่าวของนักการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่าขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ มีดังต่อไปนี้

1. ขั้นนำเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนโดยการใช้วิธีสนทนาถามคำถามตั้งปัญหาหรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจอยากค้นคว้าปฏิบัติจริง

2. ขั้นกิจกรรมนักเรียนลงมือกระทำปฏิบัติจริงโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากการค้นคว้าทดลองปฏิบัติการเพื่อสืบค้นหาคำตอบจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. ขั้นสรุปผลโดยครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเป็นการสรุปกิจกรรม เพื่อสะท้อนความคิดที่ได้จากการลงมือปฏิบัติและเพื่อให้การเรียนรู้ที่แท้จริง

สรุปได้ว่าการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการดังนี้

1. ขั้นนำเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนโดยการใช้วิธีสนทนาถามคำถามตั้งปัญหาหรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจอยากค้นคว้าปฏิบัติจริง

2. ขั้นกิจกรรมนักเรียนลงมือกระทำปฏิบัติจริงโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้

3. ชั้นสรุปผลโดยครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเป็นการสรุปกิจกรรม

2.4 องค์ประกอบของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

ฟิงค์ (Fink, 1999: 1-2) ได้เสนอถึงองค์ประกอบของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติดังนี้

1. การสนทนากับตัวเองเพื่อผู้เรียนจะได้สะท้อนความคิด ถามตนเองว่าคิดอะไร มีความรู้สึกอย่างไรโดยบันทึกการเรียนรู้ หรือแฟ้มสะสมงาน ว่ากำลังเรียนอะไร เรียนอย่างไร สิ่งที่ยุ่เรียนนี้มีบทบาทอย่างไรในชีวิตประจำวัน

2. การสนทนาสื่อสารกับผู้อื่น การอ่านตำรา หรือฟังคำบรรยาย ในการสอนแบบเดิมนั้นผู้เรียนจะถูกจำกัดความคิด ไม่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ขาดความกระตือรือร้นในการสนทนาสื่อสาร หากผู้สอนมอบหมายให้อภิปรายกลุ่มย่อยในหัวข้อที่น่าสนใจ จะช่วยสร้างสรรค์สถานการณ์ในการสนทนาสื่อสารให้มีความสุขสนุกสนาน ทำทาย

3. ประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือกระทำนักเรียนเกิดประสบการณ์โดยตรงจากการออกแบบและทำการทดลอง หรือทางอ้อมจากกรณีศึกษา บทบาทสมมติ กิจกรรมสถานการณ์จำลอง ฯลฯ

4. ประสบการณ์ที่ได้จากการสังเกตนักเรียนมองหรือฟังคนอื่นที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่กำลังเรียน นักเรียนอาจสังเกตโดยตรงจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง หรือจากการสังเกตสถานการณ์จำลอง ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่า

สัญญา ภัทรการ (2552: 28) ได้สรุปองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา มีดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ การพูดและการฟัง การเขียน การอ่าน และการสะท้อนความคิด

2. กลวิธีในการเรียนรู้ ได้แก่ การแบ่งกลุ่มเล็กๆ การทำงานแบบร่วมแรงร่วมใจ กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง การอภิปราย การแก้ปัญหา และการเขียนบันทึกประจำวัน

3. ทรัพยากรทางการสอน ได้แก่ การให้ที่บ้าน วิทยากรจากภายนอก การใช้เทคโนโลยีในการสอน การเตรียมอุปกรณ์การศึกษา และโทรทัศน์ทางการศึกษาจากการศึกษา องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในการวิจัยครั้งนี้

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติประกอบด้วย การสนทนากับตัวเองเพื่อผู้เรียนจะได้สะท้อนความคิดการสนทนาสื่อสารกับผู้อื่นประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือกระทำ และประสบการณ์ที่ได้จากการสังเกต

2.5 รูปแบบของการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

การจัดการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคลการเรียนรู้แบบกลุ่มเล็กและการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่

แมคคินนี่ (McKinney 2008) ได้เสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี ได้แก่

การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think-Pair-Share) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดคนเดียว 2-3 นาที (Think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนอีกคน 3-5 นาที (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning group) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดกลุ่มๆ ละ 3-6 คน

การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led review sessions) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาข้อสงสัยต่าง ๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูจะคอยช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหา

การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้าบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน, การสอน, การมอบหมายงาน, และหรือขั้นการประเมินผล

การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or reactions to videos) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ดูวิดีโอ 5-20 นาที แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดูอาจโดยวิธีการพูดโต้ตอบกัน การเขียน หรือ การร่วมกันสรุปเป็นรายกลุ่ม

การเรียนรู้แบบโต้วาที (Student debates) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม

การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student generated exam questions) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว

การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-research proposals or project) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้วางแผนการเรียนเรียนรู้ตามแผนสรุปความรู้หรือสร้างผลงานและสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรืออาจเรียกว่าการสอนแบบโครงงาน (project-based learning) หรือ การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning)

การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze case studies) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping journals or logs) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and produce a newsletter) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนร่วมกันผลิตจดหมายข่าว อันประกอบด้วย บทความ ข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสาร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่นๆ

การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept mapping) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิด เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอด และความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิด โดยการใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่นๆ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

อูษณีย์ เทพวรชัย (2543: 6-8) ได้เสนอวิธีการและเทคนิคการสอนในการจัดเรียนรู้เชิงรุกดังนี้

1. การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นวิธีการเรียนที่เน้นสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ กลุ่มละ 4-6 คนสมาชิกแต่ละคนจะต้องร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันการเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันสมาชิกแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองพร้อม ๆ กับการดูแลเพื่อนสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มความสำเร็จของแต่ละคนคือความสำเร็จของกลุ่มความสำเร็จของกลุ่มคือความสำเร็จของทุกคน

2. การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Base Learning) เป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะเฝ้าหาความรู้เพื่อแก้ปัญหาหรือเป็นการเรียนรู้ที่ผลจากกระบวนการทำงานที่จะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงต่อสาเหตุของปัญหาโดยการเน้นให้นักเรียนเป็นผู้ตัดสินใจแก้ปัญหา รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นทีมภายในกลุ่มครูจะมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3. การสอนแบบอภิปราย (Discussion) มีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบจะมีลักษณะเฉพาะของตนเองรูปแบบต่างๆของการสอนแบบอภิปรายได้แก่การอภิปรายทั้งห้องเรียน การอภิปรายแบบโต้วาทีการอภิปรายเป็นคณะกรรมการอภิปรายกลุ่มใหญ่การอภิปรายย่อยเป็นต้น จุดมุ่งหมายของการใช้วิธีการสอนแบบอภิปรายคือ

3.1 เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้ให้ความรู้แก่กลุ่มด้วยตนเองคือต้องการให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนมากที่สุด

3.2 ให้โอกาสนักเรียนประยุกต์ความรู้และหลักการที่เรียนมาแล้ว

3.3 ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ครูและนักเรียนว่าการเรียนของนักเรียนสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด

3.4 ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็นนักเรียนจะมีโอกาสฝึกฝนการคิดโดยเริ่มจากการคิดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่กำลังเรียน

3.5 ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างสมเหตุสมผลโดยรู้จักประเมินเหตุผลที่ตนเองเสนอและเหตุผลที่ผู้อื่นเสนอด้วย

3.6 ส่งเสริมให้นักเรียนรับรู้และกำหนดปัญหาที่จำเป็นที่ต้องใช้ความรู้จากการอ่านหรือการฟังการบรรยาย

3.7 นักเรียนมีการยอมรับหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติเดิมของตนได้พัฒนาแรงจูงใจให้นักเรียนมีการค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม

4. การสอนแบบใช้เทคนิคระดมสมอง (Brainstorming) เป็นลักษณะกลุ่มบุคคลที่มา ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีความคิดเห็นของแต่ละคนไม่มีการตัดสินว่าความคิดของใครดี-เลว หรือถูก-ผิดแต่อย่างใดมีวิธีการสอนดังนี้

4.1 กำหนดหัวข้อหรือปัญหาที่ทุกคนต้องแสดงความคิดเห็น

4.2 อธิบายให้สมาชิกในกลุ่มทราบจุดมุ่งหมายของการประชุมรวมทั้งแจ้งกติกา ให้กลุ่มได้ทราบกติกาที่สำคัญคือทุกความคิดได้รับการยอมรับไม่มีการโต้แย้งคัดค้านต้องการ ปริมาณของความคิดมากกว่าคุณภาพ

4.3 ให้ทุกคนในกลุ่มนั่งเป็นวงกลมใกล้ชิดกันไม่มีผู้นำอภิปรายมีคนคอยจด บันทึกรายข้อคิดเห็นทั้งหมด (ทุกคนต้องแสดงความคิดเห็น)

4.4 นำความคิดทั้งหมดมาผสานกันอีกครั้ง

5. การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Play) เป็นเทคนิคการสอนที่ใช้ในการ พัฒนาทักษะการติดต่อสื่อสารและมนุษย์สัมพันธ์และการฝึกภาวะในการเป็นผู้นำนอกจากนี้ยัง เป็น การฝึกฝนให้มีความชำนาญในด้านการเผชิญสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นจำนวนสมาชิก ขึ้นอยู่กับประเภทของการแสดงบทบาทสมมติแต่ไม่ควรเกิน 9 คนการแสดงบทบาทสมมตินี้ใช้เป็น เทคนิคเพื่อประกอบการอภิปรายกลุ่มหรือประกอบการบรรยายเพื่อแสดงจุดสำคัญในเรื่องหนึ่งหรือ ใช้เป็นจุดเริ่มต้นของการอภิปรายการใช้เทคนิคนี้จะได้ผลดีเมื่อมีการแสดงแบบไว้อย่างรัดกุมควบคุม วิธีการใช้อย่างระมัดระวังตามสถานการณ์อันควรและระมัดระวังอย่าให้นักเรียนมีโอกาส กระทบกระแทกกัน

6. การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) หมายถึงการจำลองสถานการณ์ จริงมาใช้ในชั้นเรียนนอกจากจะมีลักษณะหรือส่วนประกอบที่เหมือนของจริงยังจะต้องมีการ เปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบเหล่านั้นเกิดขึ้นคล้ายกับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์จริงด้วย ตัวอย่างเช่นการฝึกนักบินโดยใช้เครื่องบินจำลองสถานการณ์จำลองที่นิยมใช้กันทั่วไปได้แก่ รูปแบบ ของการเขียน (Written Simulation Game) รูปแบบที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วย (Computer Assisted Simulation Game) การแสดงบทบาทจริง (Life Simulation Game)

7. การสอนแบบสัมมนา (Seminar) มีเป้าหมายหลักที่จะให้มีการค้นคว้าโดยอิสระ โดยไม่ถูกควบคุมและถูกจำกัดขอบเขตด้วยเนื้อหาหรือองค์ประกอบใด ๆ ทั้งสิ้นดังนั้นการสอนแบบ สัมมนาเป็นการสอนที่ผสมเทคนิคการสอนและการเรียนแบบต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ทาง การศึกษาการสอนแบบสัมมนามีลักษณะดังนี้

7.1 นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

7.2 ทั้งนักเรียนและครูมีสิทธิการแสดงออกและร่วมกันสัมมนาเท่า ๆ กัน

7.3 มีการจำกัดในขอบเขตที่ได้เตรียมการมาแล้ว

ศักดา ไชยกิจปัญญา (2548: 14) กล่าวถึงกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ว่ามีหลายรูปแบบดังต่อไปนี้

1. Think-Pair-Share ผู้สอนตั้งปัญหาให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเองก่อนสัก 4 - 5 นาทีต่อมาจับคู่กับเพื่อนอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันหลังจากนั้นจึงสุ่มเรียกมานำเสนอหน้าชั้น

2. Minute Paper หลังจากบรรยายไป 15 นาทีผู้สอนสั่งให้ผู้เรียนสรุปที่เรียนไป 2 ประโยคใน 1 นาทีแล้วให้จับคู่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผู้สอนอาจสุ่มเรียกผู้เรียนมานำเสนอหน้าชั้น

3. Jigsaw ผู้สอนเลือกเนื้อหาที่สามารถแบ่งออกเป็นส่วนๆได้หรือเลือกบทความที่มีเนื้อหาสอดคล้อง (ใกล้เคียง) 3-4 ชิ้นแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเท่าๆกับเนื้อหาให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมา 1 คนเลือกเนื้อหาที่เตรียมไว้ให้อ่านทำความเข้าใจร่วมกันหรือหาคำตอบร่วมกันในกลุ่มแล้วกลับไปสอนที่กลุ่มดั้งเดิมของตนจนทุกคนได้สอนครบ

4. Round Table แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเพื่อตอบคำถามโดยแต่ละกลุ่มได้รับกระดาษคำตอบ 1 แผ่นและปากกา 1 ด้ามให้แต่ละกลุ่มเขียนคำตอบลงกระดาษและเวียนให้กลุ่มอื่นดูคำถามคำตอบของกลุ่มผู้สอนอาจสุ่มเรียกมานำเสนอหน้าชั้น

5. Voting ให้ผู้เรียนยกมือเพื่อตอบคำถามของผู้สอนในลักษณะแสดงความคิดเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยหรือแย้งกันตอบ

6. End of Class Query สามนาทีสุดท้ายก่อนหมดคาบการสอนให้ผู้เรียนสรุปการเรียนรู้โดยเขียนออกมา 2 ประโยคหรือให้ซักถามก่อนจบการสอน

7. Trade of Problem แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มในแต่ละกลุ่มจะได้รับบัตรคำถามไม่เหมือนกันให้แต่ละกลุ่มเขียนคำตอบที่บัตรคำถามด้านหลังเสร็จแล้วส่งให้เพื่อนกลุ่มอื่นในขณะเดียวกันกลุ่มตนเองก็ได้รับบัตรคำถามจากกลุ่มอื่นโดยยังไม่ให้ดูคำตอบให้สมาชิกในกลุ่มอ่านคำถามและร่วมกันคิดหาคำตอบเมื่อได้คำตอบแล้วให้พลิกดูคำตอบของกลุ่มก่อนหน้าถ้าคำตอบตรงกันไม่ต้องเขียนอะไรเพิ่มเติม แต่ถ้าคำตอบของกลุ่มไม่เหมือนกับคำตอบกลุ่มอื่นให้เขียนคำตอบลงหลังบัตรคำถามนั้นเป็นอีกคำตอบหนึ่งและให้ยื่นบัตรคำถามส่งให้กลุ่มอื่นต่อไปในขณะเดียวกันก็รับบัตรคำถามของกลุ่มอื่นมาให้ทำเช่นเดียวกันนี้จนครบผู้สอนรวบรวมบัตรคำถามที่มีคำตอบมากกว่าหนึ่งคำตอบให้ทั้งห้องร่วมอภิปรายหาคำตอบที่เป็นที่ยอมรับของทั้งห้อง

8. Concept Map แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มแจกปากกาและแผ่นใสให้แต่ละกลุ่มเขียนประเด็นหลักที่ได้เรียนรู้ใส่ตรงกลางแผ่นใสพร้อมทั้งเขียนวงกลมล้อมรอบและเขียนประเด็นรองที่เกี่ยวข้องแล้ววงกลมล้อมรอบเช่นกันแล้วเชื่อมโยงกับวงกลมประเด็นหลักซึ่งจะได้รูปร่างคล้ายลูกโซ่ต่อกันเป็นแบบใยแมงมุมหรือเป็นรูปดาวซึ่งการดูภาพแบบแผนภูมิเช่นนี้จะทำให้จดจำได้ง่ายหรือเข้าใจได้ง่าย

ณัฐพร เตชะและสุทธาสินี เกสรประทุม (2550: 3-6) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ไว้ดังนี้

1. กิจกรรมเดี่ยว

1.1 Minute Papers เป็นกิจกรรมการเขียนที่ให้ระยะเวลาผู้เรียนในการเขียนตอบคำถามเป็นเวลา 1 นาทีโดยกิจกรรมนี้สามารถใช้ได้ในทุกช่วงเวลาของการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นก่อนเข้าสู่บทเรียนระหว่างบทเรียนและท้ายบทเรียนเช่นก่อนเริ่มเข้าสู่บทเรียนผู้สอนอาจให้ผู้เรียนเขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนไปเมื่อครั้งที่แล้วในช่วงระหว่างและท้ายบทเรียนอาจถามว่า“ประเด็นสำคัญของหัวข้อนี้คืออะไร” เป็นต้น

1.2 Writing Activities เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเขียนต่างๆไม่ว่าจะเป็นการเขียนสรุปเขียนรายงานเขียนตอบคำถาม เป็นต้น

1.3 Muddiest Point เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเขียนในสิ่งที่ตนเองไม่เข้าใจหรือยังไม่กระจ่างซึ่งกิจกรรมนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สอนเพราะจะช่วยให้ผู้สอนในการเตรียมการสอนครั้งต่อไปเพราะจะทำให้ทราบว่าผู้เรียนยังมีข้อสงสัยในจุดใดบ้างเพื่อจะได้กลับไปเน้นย้ำในจุดนั้นอีกครั้งหนึ่ง

1.4 Affective Response เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเขียนแสดงความรู้สึกของตนเองที่มีต่อการเรียนการสอนหรือต่อรายวิชานั้นๆเพื่อทราบถึงสร้างทัศนคติและสร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยการแสดงความรู้สึกนี้จะไม่มีผลต่อคะแนนแต่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนในการประเมินการสอนของตนเอง

1.5 Daily Journal ให้ผู้เรียนเขียนบันทึกกิจกรรมประจำวันของตนเองโดยอาจใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือในการทำคือให้ผู้เรียนใส่บันทึกของตนเองลงในอินเทอร์เน็ตหรือที่เรียกว่าการเขียน Blog ซึ่งจะเป็นการบูรณาการการสอนโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ผู้สอนอาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนเขียนแสดงความคิดเห็นหรือคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับหัวข้อที่ได้เรียนไปในแต่ละครั้งลงใน Blog เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ เป็นต้น

1.6 Reading Quiz กิจกรรมการอ่านประเภทต่างๆเช่นการอ่านเพื่อตอบคำถาม การอ่านเพื่อสรุปใจความสำคัญ

1.7 Concept Maps การให้ผู้เรียนสรุปความรู้หรือแนวคิดที่ตนเองได้ออกมาในภาพรวมในรูปแบบของภาพวาดแผนภาพหรือการทำ mind mapping ซึ่งวิธีการนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากโดยเฉพาะกับผู้เรียนที่มีปัญหาในการถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษาเขียนแต่อาจมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ออกมาเป็นภาษาภาพ

1.8 Poster / Drawing / Display การให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยมีผลงานออกมาอย่างเป็นรูปธรรม

2. กิจกรรมกลุ่ม

2.1 Think-pair-share เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนร่วมกันคิดร่วมกันแก้ไขปัญหาเป็นคู่ๆ โดยวิธีการนี้สามารถปรับเปลี่ยนไปได้หลายรูปแบบเช่นการให้ผู้เรียนต่างคนต่างหาคำตอบ จากนั้นค่อยมาแลกเปลี่ยนคำตอบกันแล้วร่วมกันสรุปคำตอบขึ้นใหม่เป็นต้น

2.2 Brainstorming การระดมสมองช่วยกันคิดเป็นกลุ่มโดยสามารถร่วมกันระดมสมองทั้งห้องหรือแบ่งกลุ่มแล้วให้ช่วยกันคิดเฉพาะในกลุ่ม จากนั้นจึงมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

2.3 Games การเล่นเกมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา

2.4 Debates การโต้วาทีโดยการให้หัวข้อในการอภิปรายและให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองจากนั้นจึงนำเหตุผลของทั้งสองฝ่ายมาโต้กันกิจกรรมนี้มีประโยชน์อย่างมากในการฝึกทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง (Meta cognition) เช่นการคิดอย่างมีเหตุมีผล การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์

2.5 Teaching การสอนหรือการบรรยายซึ่งวิธีการสอนดั้งเดิมแบบนี้ก็สามารถนำมาประยุกต์ให้มีความเป็นจัดการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาได้เช่นเดียวกันยกตัวอย่างเช่นการสอดแทรกการสาธิตเข้าไประหว่างการบรรยายหรือการใช้กิจกรรมการเขียนหรือการบรรยายที่เรียกว่า “Guided Lecture” ซึ่งให้เวลาผู้เรียนในการฟังการบรรยายเป็นเวลา 20-30 นาทีโดยไม่ให้มีการจดเมื่อจบการบรรยายจึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนจดสิ่งที่ตนเองสามารถจดจำได้โดยใช้เวลา 5 นาที หลังจากนั้นจึงให้ผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยๆ เพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนเองจดจำได้กับเพื่อนในกลุ่มแล้วจึงมีการสรุปโดยผู้สอนอีกครั้งหนึ่ง

2.6 Jigsaw กิจกรรมนี้มีรูปแบบคล้ายคลึงกับการต่อจิ๊กซอร์คือการให้ข้อมูลเพียงบางส่วนกับผู้เรียนจากนั้นผู้เรียนต้องศึกษาข้อมูลส่วนที่ตนเองได้รับและไปแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้กับเพื่อนในกลุ่มอีกทอดหนึ่ง

2.7 Demonstrations การสอนแบบการสาธิตที่ทำให้ผู้เรียนได้เห็นถึงขั้นตอนและวิธีการทำสิ่งต่างๆอย่างแท้จริงซึ่งจะตรงกับหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในแง่ที่ว่า การเรียนการสอนแบบนี้จะเน้นให้ใช้สิ่งที่มีอยู่จริงที่ผู้เรียนจะสามารถพบเห็นได้จริง

2.8 Socratic Method เป็นวิธีการสอนซึ่งเน้นที่การตั้งคำถามโดยดึงเอาหลักแนวคิดของนักปราชญ์ชาวกรีกผู้มีชื่อเสียงคือโสเครตีส(Socrates) วิธีการสอนแบบนี้เน้นให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูงกับผู้เรียนมากกว่าการมุ่งเน้นที่การหาคำตอบของคำถามนั้น

2.9 Wait Time การเว้นจังหวะให้เกิดความเงียบเพื่อรอคำตอบของผู้เรียนหลังจากที่ผู้สอนถามคำถามหรือการเว้นจังหวะของผู้สอนหลังจากที่ผู้เรียนตั้งคำถามซึ่งมีงานวิจัยที่ชี้ชัดว่าการเว้นจังหวะให้นานขึ้นเป็น 3-5 วินาทีจะเกิดผลดีต่อผู้เรียนเพราะจะทำให้ผู้เรียนมีคำตอบที่หลากหลายและยาวมากขึ้น

2.10 Student Summary of Student Answer ให้ผู้เรียนสรุปคำตอบของเพื่อนร่วมชั้นที่ได้กล่าวหรือเขียนไปแล้วโดยวิธีการนี้สามารถใช้เป็นวิธีการที่ตรวจสอบความสนใจของผู้เรียนในห้องเรียนได้อีกด้วย

2.11 Fish Bowl เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเขียนคำตอบใส่กระดาษไว้แล้วผู้สอนนำมารวบรวมใส่ไว้ในโถจากนั้นจึงสุ่มเลือกคำตอบนั้นขึ้นมาอ่านโดยจะบอกชื่อหรือไม่ก็ได้จากนั้นจึงแสดงความคิดเห็นต่อคำตอบนั้นหรือจัดแบ่งประเภทคำตอบของผู้เรียนโดยอาจให้ผู้เรียนช่วยกันคิดเพื่อจัดประเภทหรือลงคะแนนเสียงเพื่อคัดเลือกคำตอบที่ดีที่สุดนอกจากนี้วิธีการนี้ยังสามารถปรับเปลี่ยนได้หลายรูปแบบเช่นให้ผู้เรียนเขียนคำถามแล้วผู้สอนสุ่มเลือกเพื่อตอบคำถามหรือให้ผู้เรียนเป็นผู้สุ่มเลือกคำตอบจากโถแทนผู้สอน เป็นต้น

2.12 Finger Symbols การใช้สัญลักษณ์มือเพื่อสื่อความหมายหรืออารมณ์แทนการพูดซึ่งจะช่วยให้เกิดความสนุกสนานและแปลกใหม่ในชั้นเรียน

2.13 Role Playing การแสดงบทบาทสมมติที่นอกจากจะช่วยให้เกิดความสนุกสนานยังกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกล้าแสดงออก

2.14 Panel Discussion การอภิปรายแบบกลุ่มเช่นเดียวกับการโต้วาทีที่วิธีการนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง (Metacognition) และเรียนรู้เนื้อหาไปพร้อมๆกัน

สรุปได้ว่าการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติสามารถสรุปกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. การอภิปรายกลุ่มใช้เพื่อระดมความคิดให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการนำเสนอและสะท้อนความคิด
2. การทำงานกลุ่มให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มย่อยๆเพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. การตั้งคำถามสั้นๆ
4. การสรุปสิ่งที่เรียนรู้เป็นข้อความสั้นๆเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน
5. การให้ข้อมูลย้อนกลับในทันทีทันใดเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มพูนความรู้ในเรื่องที่กำลังเรียนและส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิจารณ์

2.6 บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

อุษณีย์ เทพวรชัย (2543: 11-14) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิธีการสอนเทคนิคที่ใช้และการประเมินผล
2. ศึกษาบทบาทของครูเทคนิคกลวิธีสอน
3. เตรียมแผนการจัดการเรียนรู้เขียนตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทุกขั้นตอนคือการตั้งวัตถุประสงค์การกำหนดวิธีสอนการเตรียมสื่อการสอนและการประเมินผล
4. เตรียมเครื่องมือประเมินผลโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

มันส์ บุญประกอบและคนอื่นๆ (2543: 7-13) ได้อธิบายเกี่ยวกับบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ Active Learning ไว้ดังนี้

1. กระตุ้นความรับผิดชอบของนักเรียนเพื่อการเรียนรู้
2. ให้นักเรียนได้คิดเพื่อตัวของตนเอง
3. เสนอโอกาสในการเรียนรู้และกลวิธีการเรียนรู้ที่พิสัยกว้าง

ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา (2547: 29-30) อธิบายบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ที่กระตือรือร้นดังนี้

1. ครูเป็นผู้ชี้ให้นักเรียนครูมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและกระตุ้นแรงจูงใจของนักเรียนโดยต้องปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไ้เกียรติและเท่าเทียมกันให้ความยอมรับและสนับสนุนความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ครูเป็นผู้จัดหาจุดมุ่งหมายที่สำคัญให้แก่ักเรียนโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างหรือเลือกจุดมุ่งหมายเพิ่มเติม
3. ครูควรใช้การสอนที่มุ่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนอภิปรายทำงานกลุ่มและร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างกระตือรือร้น
4. ครูควรเริ่มสอนตั้งแต่ปัญหาต่างๆเพื่อให้เกิดมโนทัศน์ส่งเสริมและกำหนดให้นักเรียนปฏิบัติงานร่วมกันเป็นกลุ่ม
5. ครูควรแนะนำโดยเน้นให้นักเรียนปรับปรุงงานให้ดีขึ้นมากกว่าระบุข้อผิดพลาดเพื่อกล่าวโทษ
6. ครูเป็นผู้จัดหาแนวทางหรือแหล่งข้อมูลให้กับนักเรียน
7. ครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางไม่ใช่กำหนดขั้นตอนกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติตามทุกขั้นตอน

ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ (2550) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของ Active Learning ดังนี้

1. จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน
2. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
4. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย
5. วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหาและกิจกรรมครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดของผู้เรียนการณใหม่เพิ่มขึ้นและลึกซึ้งขึ้น

สรุปได้ว่า บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติมีดังนี้

1. จัดกิจกรรมที่หลากหลาย มีความท้าทาย ไร้ใจ กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน
2. สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเองมากขึ้น มีความมั่นใจในการเรียน กล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น
3. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม และส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับเพื่อนในชั้นเรียน
4. วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างชัดเจน ทั้งเนื้อหา และเวลา
5. มีการสื่อสารที่ชัดเจน
6. ลดบทบาทของตนเองเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางและจัดหาจุดมุ่งหมายให้กับผู้เรียน

2.7 การจัดกิจกรรมแบบลงมือปฏิบัติสำหรับเด็กปฐมวัย

สำนักคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2531: 6) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ไว้ว่าเป็นขอบข่ายที่ครูจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กพัฒนาตามวัยครบทั้ง 4 ด้านได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีชี้แจงให้อ่านเขียนได้ตั้งในระดับประถมศึกษาแต่เป็นการปูพื้นฐานหรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ทักษะในการสังเกตโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้วยการจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กที่มีลักษณะและคุณสมบัติที่เหมาะสมอันจะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์และเกิดประสบการณ์ตามจุดมุ่งหมายของผู้จัดเตรียม

ราศี ทองสวัสดิ์ และคณะ (2529: 2) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์จากการเล่น ลงมือปฏิบัติซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ และเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาให้ครบทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

พัฒนา ชัชพงศ์ (2530: 24) กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้เด็กระดับก่อนประถมศึกษาเพื่อพัฒนาให้ครบทุกด้านมีชี้แจงให้อ่านเขียนได้เหมือนเด็กประถมศึกษา แต่จะเป็นการปูพื้นฐานความพร้อมให้ โดยคำนึงถึงวัยและความสามารถของเด็ก

กล่าวโดยสรุป การจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่ครูผู้ทำหน้าที่เป็นผู้สอนและเป็นกัลยาณมิตรของเด็กต้องจัดสภาพของการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยทั้งภายนอก และภายในเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้มีโอกาสสัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อุปกรณ์การเรียนรู้ อุปกรณ์การทำงานต่างๆ ด้วยการเล่น การลงมือปฏิบัติจริง

การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยจัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนา

ผู้เรียน เน้นการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน ในการศึกษาคครั้งนี้ ผู้วิจัยนำมาปรับใช้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการร้องเพลง คำคล้องจองและนิทาน โดยการใช้วิธีสนทนาถามคำถามหรือการใช้สื่อประกอบเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและมีความพร้อมก่อนการปฏิบัติกิจกรรม

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากการคนคว่ำทดลองปฏิบัติการเพื่อสืบค้นหาคำตอบจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้วช่วยกันเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาดให้เรียบร้อย โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 วันดังนี้

วันที่ 1 เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการทำ Cooking ไข่เจียวทรงเครื่อง ด้วยเตาไฟฟ้า แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน และแนะนำกิจกรรมที่จะทำไข่เจียวทรงเครื่องในวันนี้ แนะนำการใช้อุปกรณ์และขั้นตอนการทำไข่เจียวทรงเครื่องที่ถูกต้องวิธีและปลอดภัยระมัดระวังในการใช้อุปกรณ์ เด็กและครูสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ดังนี้

- ขณะปฏิบัติกิจกรรม เด็กควรมีน้ำใจ แบ่งปันสิ่งของ เพื่อให้งานสำเร็จ
- ขณะปฏิบัติกิจกรรม เด็กควรช่วยเหลือให้กำลังใจเพื่อนในการทำงาน
- ขณะปฏิบัติกิจกรรม เด็กควรร่วมมือกันในการทำกิจกรรม

เด็กๆ ช่วยกันทำไข่เจียวทรงเครื่องตามที่ได้รับมอบหมาย เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมเสร็จทุกกลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานให้ครูและเพื่อนๆ ฟัง กลุ่มที่ไม่ได้นำเสนอผลงานแสดงการยอมรับ โดยการปรบมือชื่นชมความสำเร็จของเพื่อน

วันที่ 2 ครูสนทนากับเด็กๆ เกี่ยวกับกิจกรรมการลดพลังงานไฟฟ้า แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน และแนะนำกิจกรรมที่จะทำในวันนี้ ครูแจกกระดาษแข็งกลุ่มละ 1 แผ่น เพื่อสำหรับเขียนคำลดพลังงาน ไฟฟ้าโดยใช้คำว่า ช่วยปิดหนูหน่วย เปิดแล้วปิดด้วยนะ และอย่าลืมปิดหนูนะ และตกแต่งให้สวยงาม เด็กและครูสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ดังนี้

- ขณะปฏิบัติกิจกรรม เด็กควรมีน้ำใจ แบ่งปันสิ่งของ เพื่อให้งานสำเร็จ
- ขณะปฏิบัติกิจกรรม เด็กควรช่วยเหลือให้กำลังใจเพื่อนในการทำงาน
- ขณะปฏิบัติกิจกรรม เด็กควรร่วมมือกันในการทำกิจกรรมให้กับเพื่อน

จนงานสำเร็จ

เด็กนำป้ายลดพลังงานไฟฟ้าไปติดตามห้องเรียนเมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมเสร็จทุกกลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานให้ครูและเพื่อนๆ ฟังกลุ่มที่ไม่ได้นำเสนอผลงานแสดงการยอมรับโดยการปรบมือชื่นชมความสำเร็จของเพื่อน

วันที่ 3 ครูสนทนากับเด็กในการทำกิจกรรมเล่นนิทานจากแสงไฟที่จะทำในวันนี้ แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน และแนะนำกิจกรรมประดิษฐ์ตัวละครในนิทานที่จะทำในวันนี้เด็กและครูทบทวนข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ดังนี้

- ขณะปฏิบัติกิจกรรม เด็กควรมีน้ำใจช่วยเหลือกัน เพื่อให้งานสำเร็จ
- ขณะปฏิบัติกิจกรรม เด็กควรร่วมมือกันในการทำกิจกรรม
- ขณะปฏิบัติกิจกรรม เด็กควรยอมรับในความสามารถของเพื่อนในกลุ่ม

เด็กเข้ากลุ่มของตนเอง จากนั้นแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารับวัสดุ-อุปกรณ์ เด็กร่วมกันวางแผนการทำงาน เลือกว่าวัสดุในการประดิษฐ์ตัวละครในนิทานประกอบหุ่นเงา ตามความสนใจและลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความคิดและจินตนาการ เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมแสดงบทบาทสมมตินิทานจากแสงไฟ โดยการช่วยกันเล่านิทานประกอบหุ่นเงาตามขั้นตอนและอุปกรณ์ที่ตนเองประดิษฐ์ขณะปฏิบัติกิจกรรมครูกอยแนะนำและกระตุ้นให้กำลังใจเมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมทางด้านจิตสาธารณะในความมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นและยอมรับในการตัดสินใจของเพื่อน เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน

3. ขั้นสรุป เด็กออกมานำเสนอผลงาน สนทนาร่วมกันระหว่างเด็กและครูเมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อย เพื่อทบทวนประสบการณ์และนำเสนอผลงานที่สะท้อนความคิดเห็นจากการลงมือปฏิบัติจริง

กล่าวโดยสรุป การจัดกิจกรรมแบบลงมือปฏิบัติสำหรับเด็กปฐมวัย คือการให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองเด็กได้แสดงความสามารถโดยการแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนเพื่อให้งานสำเร็จคอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจเพื่อนในการทำงาน และร่วมมือกันในการทำกิจกรรมให้กับเพื่อนจนงานสำเร็จ

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

งานวิจัยต่างประเทศ

คริสตัสและคนอื่นๆ (Christou; et al. 2007: 1-5) ได้ศึกษาการเคลื่อนไหวของนักเรียนในระหว่างการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากการศึกษาพบว่า การเคลื่อนไหวในระหว่างการเรียนรู้ในการสอนเกี่ยวกับความรู้สึกเชิงเรขาคณิตนักเรียนได้สังเกตและลงมือกระทำทำให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองมีความสนใจในระหว่างการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาวิจัยนี้ยังสนับสนุนให้ผู้สอนเป็นผู้ช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองและผู้สอนต้องให้ความสนใจในทุกสถานการณ์ที่นักเรียนได้ลงมือกระทำ

งานวิจัยในประเทศ

ชัยณรงค์ ชันผณีและคนอื่นๆ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการคิดและการตัดสินใจเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษาหญิงและนักศึกษาชายของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์จากกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยการใช้ชุดการเรียนรู้และคอมพิวเตอร์ช่วยสอนคณิตศาสตร์วิชาการคิดและการตัดสินใจผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการใช้ชุดการเรียนรู้และคอมพิวเตอร์ช่วยสอนคณิตศาสตร์วิชาการคิด

และการตัดสินใจจากกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning จำแนกตามหน่วยการเรียนรู้ของการเรียน 3 หน่วยคือหน่วยที่ 1 เรื่องสมองและทักษะการคิดของมนุษย์หน่วยที่ 2 เรื่องการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงเพื่อการให้เหตุผลและหน่วยที่ 3 เรื่องการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงเพื่อการตัดสินใจพบว่าทั้งสามหน่วยการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการใช้ชุดการเรียนรู้และคอมพิวเตอร์ช่วยสอนคณิตศาสตร์วิชาการคิดและการตัดสินใจจากกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning เปรียบเทียบระหว่างนักศึกษาหญิงและนักศึกษาชายพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้งสามหน่วยการเรียนรู้ของนักศึกษาชายและหญิงไม่ได้แตกต่างกันมากนักโดยพบว่าทั้งค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าใกล้เคียงกันและยังพบอีกว่าในหน่วยที่ 3 ซึ่งใช้เครื่องมือในการเรียนรู้หลายอย่างนักศึกษาหญิงกลับทำคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนได้สูงกว่านักศึกษาชายเล็กน้อย

สัญญา ภัทรการ (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา เรื่องความน่าจะเป็นที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาเรื่องความน่าจะเป็นสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้และผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาเรื่องความน่าจะเป็นสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้และผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วาทัญญู วุฒิวรรณ (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุกเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุกสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 65 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการแก้ปัญหของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุกสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนส่วนมากมีความสุขยิ้มแย้มแจ่มใสกระตือรือร้นในการเรียนและร่วมทำกิจกรรมต่างๆภายในห้องเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นพูดคุยภายในห้องเรียนในหัวข้อที่กำลังเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมีความมั่นใจและทักษะในการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์และคิดแก้ปัญหา

เชิดศักดิ์ ภัคดีวิโรจน์. (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ กับเกณฑ์ พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 65 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 16.78 คิดเป็นร้อยละ 83.90 ของคะแนนเต็ม

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 65 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 22.64 คิดเป็นร้อยละ 75.47 ของคะแนนเต็ม

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าการที่จะสร้างพฤติกรรมจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับเด็กๆ นั้นสามารถทำได้ โดยให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น ให้มีกิจกรรมหลากหลาย กิจกรรมที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้ จดจำ และเพิ่มพัฒนาการทางความคิด พัฒนาขึ้นตามลำดับโดยเฉพาะปลูกฝังในเรื่อง การดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อมรอบตัว การอยู่ร่วมกันในสังคม โดยช่วยกัน ฟังพาและร่วมมือกันเพื่อสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กเพื่อสร้างสุขนิสัยที่ดี และหมายถึงการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. แบบแผนการทดลอง
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชายหญิงที่มีอายุ 4-5 ปีที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนกุหลาบวิทยา เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 57 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย-หญิงที่มีอายุ 4-5 ปีที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนกุหลาบวิทยา เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. เครื่องมือทดลอง คือ การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ
2. เครื่องมือวัด คือ แบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบการลงมือปฏิบัติผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาหลักการและแนวคิดการจัดการเรียนการสอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อมด้วยแบบฝึกกิจกรรมการบ้านและการปฏิบัติจริงของ

(สิริมา วิทยุโณนันทพงษ์. 2545) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิธีการสอน การเรียน การประเมิน แนะนำให้ควบคุมกล่มกลืนเป็นกระบวนการเดียวในชั้นเรียน โดยให้ผู้เรียนมีความสำคัญเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไชยยศ เรืองสุวรรณ (มปป.) ๓๓๓๓ แก้วชัยเจริญกิจ (2550) สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบการลงมือปฏิบัติส่งเสริมเด็กให้ ได้เรียนรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและได้มีประสบการณ์จริง ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลต่อ พฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย

1.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ของกรมวิชาการ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการของ เด็กปฐมวัย และพื้นฐานของการเรียนรู้แบบการลงมือปฏิบัติโดยมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนส่งเสริมให้เด็กมี ความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนและพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญเป็น ศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้

1.3 จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบการลงมือปฏิบัติซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง แผนการจัดประสบการณ์ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการร้องเพลง คำคล้องจองและนิทาน โดยการใช้วิธี สันทนาการคำถามหรือการใช้สื่อประกอบเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจและมีความพร้อมก่อน การปฏิบัติกิจกรรม

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ลงมือปฏิบัติจริงโดย ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากการคนคว่ำทดลองปฏิบัติภารกิจเพื่อ สืบค้นหาคำตอบจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้วช่วยกันเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดให้เรียบร้อย

3. ขั้นสรุป เด็กออกมานำเสนอผลงาน สันทนาการร่วมกันระหว่างเด็กและครูเมื่อทำ กิจกรรมเสร็จเรียบร้อย เพื่อทบทวนประสบการณ์และนำเสนอผลงานที่สะท้อนความคิดเห็นจากการ ลงมือปฏิบัติจริง

1.4 นำแผนกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบการลงมือปฏิบัติเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามหลักแนวคิดและรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบการลงมือ ปฏิบัติ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์เนื้อหาการดำเนินกิจกรรม สื่อการสอน การประเมินผล เพื่อตรวจพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1.4.1	อาจารย์ศศิธร รัตนบุตร	อาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
วิทยาเขตลำปาง อำเภอเมือง
จังหวัดลำปาง
1.4.2	อาจารย์ธิดารัตน์ จันทะหิน	อาจารย์สาขาการศึกษาปฐมวัย
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

- 1.4.3 อาจารย์เสกสรร มาตรฐานแสง ครูวิทยฐานะครูชำนาญการ
โรงเรียนเทศบาลวัดเนินสุทธาวาส
(สุทธิพงษ์ประชานุกุล)
ต.บางปลาสร้อย
อ.เมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ผลการตรวจแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้ชี้แนะการใช้ภาษาในการเขียนแผน และปรับคำพูดให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับวัย โดยภาพรวมการเขียนแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติใช้ได้

1.5 ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.6 นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจากห้องเรียนนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 15 คน เพื่อนำมาปรับปรุงกิจกรรมและระยะเวลาที่ใช้เทคนิคต่างๆ ให้เกิดความชำนาญในการใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

1.7 นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติไปทำเป็นฉบับจริง เพื่อนำไปใช้ในกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

2. การสร้างแบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยของ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552) งานวิจัยของ อุไรวรรณ คุ่มวงษ์ (2552) วรธนา นันทาเขียน (2553) ปิยลักษณ์ พุกษะวัน (2554) เพื่อกำหนดเป้าหมายและรูปแบบของแบบประเมิน เพื่อวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย

2.2 สร้างแบบประเมินจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยจำนวน 9 ข้อ ประกอบด้วย การประเมินความมีน้ำใจ 3 ข้อ การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น 3 ข้อ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3 ข้อ โดยแต่ละข้อมีเกณฑ์การให้คะแนน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 0, 1 และ 2 แต่ละระดับมีรายละเอียดอธิบายพฤติกรรม แสดงออกหรือไม่แสดงออก โดยมีลักษณะดังตัวอย่างนี้

ตัวอย่าง

แบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้ถูกสังเกต ด.ช./ด.ญ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
 โรงเรียน.....ชั้น.....
 วันที่สังเกต.....เวลา.....

ข้อ	รายการ	บันทึกคะแนน			หมายเหตุ
		2	1	0	
1	ความมีน้ำใจ				
1.1	การเสียสละ				
:					
:					
2	การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น				
2.1	ความปรารถนาดี				
:					
:					
3	การทำงานร่วมกับผู้อื่น				
3.1	การปฏิบัติตามข้อตกลง				
:					
:					

กฎเกณฑ์การให้คะแนน

- ช่องระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะได้ด้วยตนเอง
- ช่องระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ
- ช่องระดับคะแนน 0 บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะหรือปฏิเสธ

2.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบประเมิน

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบประเมินครั้งนี้ ดำเนินการโดยนำเอาแบบประเมินจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านได้แก่

2.3.1 ผศ.ดร.นพดล กองศิลป์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ฝ่ายประถม

2.3.2 อาจารย์สีบศักดิ์ น้อยดัด อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ถนนราชสีมา แขวงวชิระ เขตดุสิต
กรุงเทพฯ

2.3.3 อาจารย์ญาณิศา บุญพิมพ์ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองจันทบุรี
จังหวัดจันทบุรี

ลงคะแนนประเมินว่าข้อความที่แสดงพฤติกรรมที่ประเมินนั้นสอดคล้องกับนิยามของการประเมินหรือไม่ โดยกำหนดคะแนนเป็น +1,0 และ -1 (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 90)

เมื่อ	+1	หมายถึง แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับนิยาม
	0	หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับนิยาม
	-1	หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนั้นไม่วัดตามนิยาม

แล้วนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) ซึ่งต้องมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 90) ซึ่งพบว่าแบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยจำนวน 9 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่างตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00

2.4 การหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน

หลังจากตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วผู้วิจัยนำแบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน โดยใช้ผู้สังเกต 1 คนคือ ผู้วิจัยโดยคำนวณหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปรับแก้ระหว่างคะแนนข้อนั้นกับคะแนนรวมข้ออื่นๆ ที่เหลือจากค่า CITC (Corrected Item - Total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.24-0.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.20 ทุกข้อ จากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนผลการประเมินทั้ง 9 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย จากสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัก (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 137) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 0.70 ซึ่งมีค่าสูงเพียงพอสามารถนำมาใช้ศึกษาวิจัยได้

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งการทดลอง(Quasi - Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้อาศัยการวิจัยแบบการทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ One - Group Pretest Posttest Design (สิริมา ภิญาญอนันตพงษ์. 2550: 15) ดังตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่มทดลอง	สอบก่อน (Pretest)	ทดลอง	สอบหลัง (Posttest)
E	T ₁	X	T ₂

เมื่อ	E	แทน	กลุ่มการทดลอง
	T ₁	แทน	การประเมินก่อนการจัดกิจกรรม
	X	แทน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบการลงมือปฏิบัติ
	T ₂	แทน	การประเมินหลังการจัดกิจกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 45 นาที รวมระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขอความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนในการทำวิจัย
2. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง และจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้แบบการลงมือปฏิบัติเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
3. ทำการประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง (Pretest) เป็นเวลา 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์และเก็บคะแนนไว้เป็นหลักฐาน
4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติกับกลุ่มตัวอย่างใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 45 นาที ช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์เริ่มเวลา 09.00-09.45 น. จนสิ้นสุดการทดลองรวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง ในการจัดการเรียนรู้แบบการลงมือปฏิบัติแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นนำ นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการร้องเพลง คำคล้องจองและนิทาน โดยการใช้วิธีสนทนาถามคำถามหรือการใช้สื่อประกอบเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและมีความพร้อมก่อนการปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นตอนกิจกรรม แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 - 5 คน ลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากการคนคว่ำทดลองปฏิบัติการเพื่อสืบค้นหาคำตอบจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้วช่วยกันเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาดให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป เด็กออกมานำเสนอผลงาน สนทนาร่วมกันระหว่างเด็กและครูเมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อย เพื่อทบทวนประสบการณ์และนำเสนอผลงานที่สะท้อนความคิดเห็นจากการลงมือปฏิบัติจริง

5. กำหนดการทดลองโดยกำหนดหัวข้อเรื่องในการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำมาจัดเป็นแผนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติจำนวน 8 สัปดาห์ๆละ 3 วัน คือ วันอังคาร วันพุธและวันพฤหัสบดี ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เวลา 09.00 - 09.45 น. ใช้เวลาประมาณ 45 นาที ซึ่งแต่ละกิจกรรมนั้นจะส่งเสริมให้เด็กมีจิตสาธารณะตั้งแสดงตัวอย่างกำหนดการทดลองสัปดาห์ที่ 1 ในตารางที่ 2

ตาราง 2 ตัวอย่างกำหนดการจัดกิจกรรม

สัปดาห์ที่ เวลา	วันที่ทดลอง	เรื่อง	กิจกรรมที่ทำ	อุปกรณ์	พฤติกรรม จิตสาธารณะ
1 09.30 – 10.15 น. ไฟฟ้า	วันอังคาร	-ประโยชน์ ของไฟฟ้า	-เพลง น้ำและไฟ -แบ่งเด็กเป็น 3 กลุ่มลงมือปฏิบัติ -เด็กแสดงความ คิดเห็น สรุป กิจกรรมที่ปฏิบัติ ร่วมกัน	-เพลง น้ำและไฟ อุปกรณ์การทำไขเจียว ทรงเครื่อง เช่น กระทะ ไฟฟ้า ปลั๊กไฟ ตะหลิว น้ำมันพืช ไขไก่ แฮม แครอท ต้นหอม ใ้ กรอก หมูสับ ปูอัด	1 ด้านความมีน้ำใจ 2 ด้านการเอาใจใส่ ต่อผู้อื่น 3 ด้านการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น
	วันพุธ	-ช่วยปิดหนุ หนอย	-คำคล้องจอง -แบ่งเด็กเป็น 3 กลุ่มลงมือปฏิบัติ -เด็กแสดงความ คิดเห็น สรุป กิจกรรมที่ปฏิบัติ ร่วมกัน	-คำคล้องจอง เด็กดี ชอบช่วยเหลือ -กระดาษ กาว 2 หน้า -ปากกาสี / สีไม้ / สี เทียน, ฟีวเจอร์บอร์ด ปลั๊กไฟ/หลอดไฟ/ พัดลม/โทรทัศน์/เครื่อง เสียง/คอมพิวเตอร์ สถานที่ต่างๆ ใน บริเวณโรงเรียน	
	วันพฤหัสบดี	-ไฟฟ้าแสน สนุก	-นิทานเรื่อง น้อง ส้มโอกับพี่ หลอดไฟ -แบ่งเด็กเป็น 3 กลุ่มลงมือปฏิบัติ -เด็กแสดงความ คิดเห็น สรุป กิจกรรมที่ปฏิบัติ ร่วมกัน	-หนังสือนิทาน ผ้า, หุ่นมือ, ไฟฉาย, ภาพการใช้ไฟฟ้าใน การดำรงชีวิตประจำวัน	

ตาราง 3 ขั้นตอนแผนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

ขั้นตอนการสอน	กระบวนการจัดการเรียนรู้
ขั้นนำ	1. ขั้นนำ นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการร้องเพลง คำคล้องจองและนิทาน โดยการใช้วิธีสนทนาถามคำถามหรือการใช้สื่อประกอบเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและมีความพร้อมก่อนการปฏิบัติกิจกรรม
ขั้นดำเนินกิจกรรม	2. ขั้นดำเนินกิจกรรม แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากการค้นคว้าทดลองปฏิบัติการณ์เพื่อสืบค้นหาคำตอบจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้วช่วยกันเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาดให้เรียบร้อย
ขั้นสรุป	3. ขั้นสรุป เด็กออกมานำเสนอผลงาน สนทนาร่วมกันระหว่างเด็กและครู เมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อย เพื่อทบทวนประสบการณ์และนำเสนอผลงานที่สะท้อนความคิดเห็นจากการลงมือปฏิบัติจริง

6. ขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติผู้วิจัยทำการบันทึกและสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยทุกครั้ง

7. เมื่อสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยได้ทำการประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง (Posttest) ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน

8. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับจากการทดลองมาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

1.1 คำนวณหาค่าความเที่ยงตรงรายข้อด้วยการคำนวณความสอดคล้อง ระหว่างแบบประเมินจิตสาธารณะเด็กปฐมวัยกับนิยามโดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์, 2557: 90)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินแต่ละข้อกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.2 การวิเคราะห์ หาค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินพฤติกรรมสาธารณะของเด็กปฐมวัย โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 136) ดังนี้

$$r_{\text{item-total}} = \frac{n\sum it - (\sum i)(\sum t)}{\sqrt{[n\sum i^2 - (\sum i)^2][n\sum t^2 - (\sum t)^2]}}$$

เมื่อ	$r_{\text{item-total}}$	แทน	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
	i	แทน	คะแนนของข้อคำถาม
	t	แทน	คะแนนผลรวมของข้ออื่นที่เหลือทุกข้อ
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่ม

1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินพฤติกรรมสาธารณะของเด็กปฐมวัย โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 137) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด
	k	แทน	จำนวนข้อคำถามของเครื่องมือวัด
	s_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับของเครื่องมือวัด

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 หาค่าเฉลี่ยของคะแนนใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 134) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนเด็กปฐมวัย

เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยคะแนนรายข้อคะแนนสูงสุด 2 คะแนน คะแนนรายด้าน (คะแนนสูงสุด 6 คะแนน) และคะแนนรวม (คะแนนสูงสุด 18 คะแนน) เป็นสามระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยรายข้อ	ค่าเฉลี่ยรายด้าน	ค่าเฉลี่ยรวม	แปลผล
1.34-2.00	4.00-6.00	12.00-18.00	แสดงพฤติกรรมได้ด้วยตนเอง
0.67-1.33	2.00-3.99	06.00-11.99	แสดงพฤติกรรมได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ
0.00-0.66	0.00-1.99	00.00-05.99	ไม่แสดงพฤติกรรมหรือปฏิเสธ

2.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (Standard Deviation) โดยใช้สูตรคำนวณจากสูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 134)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมคะแนนแต่ละตัวอย่างยกกำลังสอง

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนทำการทดลองและหลังการทดลองโดยคำนวณจากสูตร t-test แบบ Dependent Samples (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 138)

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution
	D	แทน	คะแนนความแตกต่าง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	\bar{D}	แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนนความแตกต่าง
	$S_{\bar{D}}$	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลต่าง

3.1 หาค่าขนาดส่งผล (Effect Size) สำหรับ t - test แบบ Dependent Samples โดยใช้สูตร Cohen's d (Cohen. 1988: 19 - 74) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 138) ดังนี้

$$d = \frac{t}{\sqrt{n}}$$

เมื่อ	d	แทน	ค่าขนาดของการส่งผลของ Cohen's
	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
	n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

และใช้เกณฑ์การแปลค่าขนาดของการส่งผลตามตารางมาตรฐานของ Cohen's d ดังนี้

เมื่อ	d = 0.2 - 0.49	ส่งผลน้อย
	d = 0.5 - 0.79	ส่งผลปานกลาง
	d = 0.8 ขึ้นไป	ส่งผลมาก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
\bar{D}	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างคะแนนก่อนทดลอง และหลังทดลอง
$S_{\bar{D}}$	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ย
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาจากการแจกแจงที (t - distribution)
P-value	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญของสถิติ
Cohen's d	แทน	ค่าขนาดส่งผลของ Cohen's d

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย รายด้าน และโดยรวม ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ที่ได้จากการประเมินนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ แยกรายข้อ รายด้านและโดยรวมทั้งหมด มาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้ว นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจิตสภาวะของเด็กปฐมวัย ที่ได้จากการประเมินก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

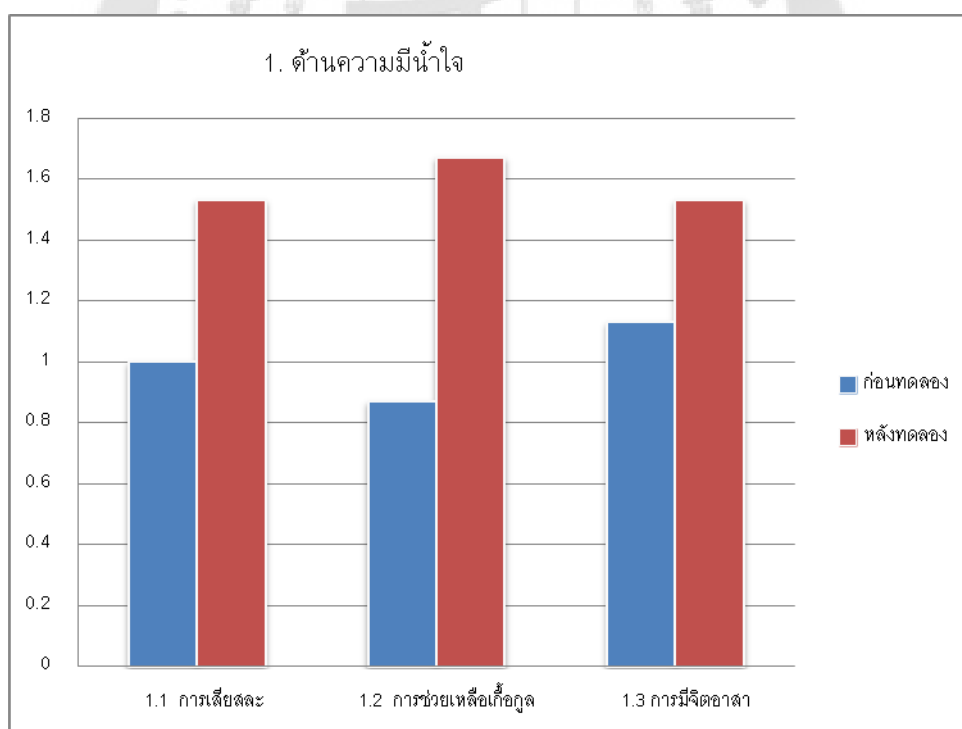
จิตสภาวะของเด็กปฐมวัย	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S
1. ด้านความมีน้ำใจ				
1.1 การเสียสละ	1.00	0.65	1.53	0.52
1.2 การช่วยเหลือเกื้อกูล	0.87	0.64	1.67	0.49
1.3 การมีจิตอาสา	1.13	0.52	1.53	0.52
ความมีน้ำใจโดยรวม	3.00	1.13	4.73	0.59
2. ด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่น				
2.1 ความปรารถนาดี	1.00	0.76	1.73	0.46
2.2 ความเมตตาต่อผู้อื่น	1.13	0.74	1.53	0.52
2.3 การยอมรับความสามารถของผู้อื่น	0.73	0.59	1.67	0.49
การเอาใจใส่ต่อผู้อื่นโดยรวม	2.87	1.41	4.93	0.70
3. ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น				
3.1 การปฏิบัติตามข้อตกลง	0.80	0.68	1.73	0.46
3.2 การทำงานที่ได้รับมอบหมาย	1.13	0.64	1.53	0.52
3.3 การเคารพตนเองและผู้อื่น	1.00	0.38	1.53	0.52
การทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยรวม	2.93	1.16	4.80	0.68
จิตสภาวะโดยรวม	8.80	2.76	14.47	1.06

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่า ระดับคะแนนจิตสภาวะของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เด็กมีคะแนนจิตสภาวะรายข้อทุกข้อรายด้านทุกด้านและคะแนนโดยรวมทั้งหมด อยู่ในระดับการแสดงพฤติกรรมได้เมื่อมีผู้อื่นชี้แนะ ดังนี้คะแนนรายข้อสามข้อที่มีอันดับต่ำสุดคือ ข้อ 2.3 การยอมรับความสามารถของผู้อื่น ($\bar{X} = 0.73$) ข้อ 3.1 การปฏิบัติตามข้อตกลง ($\bar{X} = 0.80$) และข้อ 1.2 การช่วยเหลือเกื้อกูล ($\bar{X} = 0.87$) และสามข้อที่มีอันดับสูงสุดคือ ข้อ 1.3 การมีจิตอาสา ($\bar{X} = 1.13$) ข้อ 2.2 ความเมตตาต่อผู้อื่น ($\bar{X} = 1.13$) และข้อ 3.2 การทำงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 1.13$) ตามลำดับ โดยมีคะแนนรายด้านตามลำดับ ดังนี้ ด้านการเอาใจใส่ต่อ

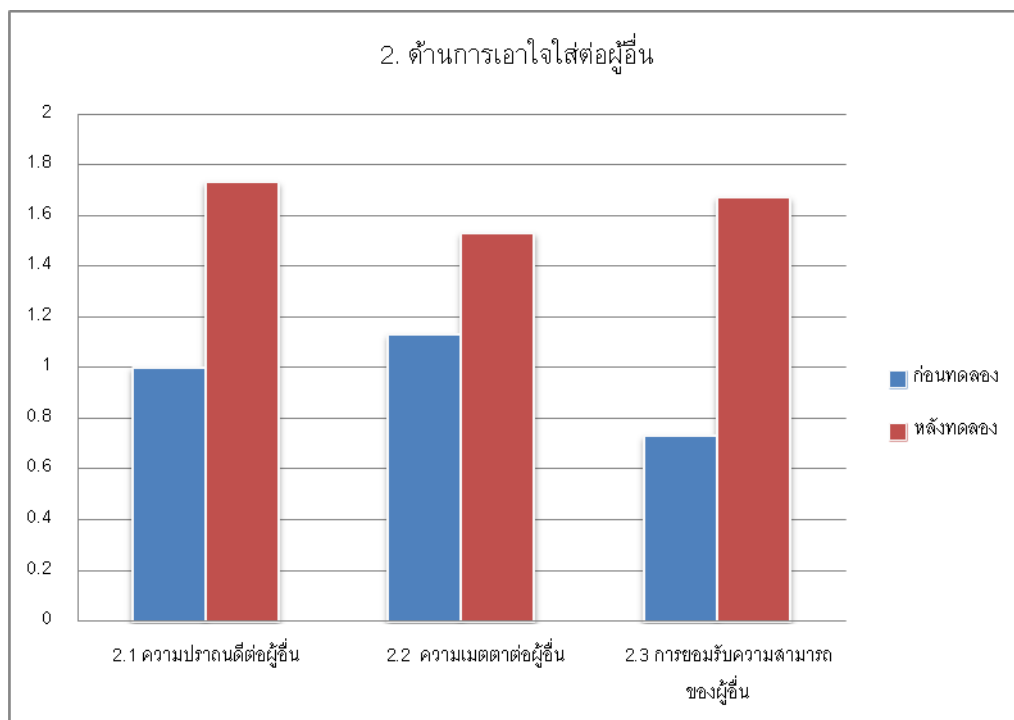
ผู้อื่น ($\bar{x} = 2.87$) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{x} = 2.93$) และด้านความมีน้ำใจ ($\bar{x} = 3.00$) และคะแนนรวมทั้งหมด ($\bar{x} = 8.80$)

หลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เด็กมีคะแนนจิตสาธารณะรายข้อทุกข้อรายด้านทุกด้าน และคะแนนโดยรวมทั้งหมด อยู่ในระดับแสดงพฤติกรรมได้ด้วยตนเองดังนี้คะแนนรายข้อสามอันดับต่ำสุดคือ ข้อ 1.1 การเสียสละ ($\bar{x} = 1.53$) ข้อ 3.3 การเคารพตนเองและผู้อื่น ($\bar{x} = 1.53$) ข้อ 1.3 การมีจิตอาสา ($\bar{x} = 1.53$) และสามอันดับสูงสุดคือ ข้อ 1.2 การช่วยเหลือเกื้อกูล ($\bar{x} = 1.67$) ข้อ 3.1 การปฏิบัติตามข้อตกลง ($\bar{x} = 1.73$) และข้อ 2.1 ความปรารถนาดี ($\bar{x} = 1.73$) โดยมีคะแนนรายด้านตามลำดับ ดังนี้ ด้านความมีน้ำใจ ($\bar{x} = 4.73$) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{x} = 4.80$) และ ด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ($\bar{x} = 4.93$) ตามลำดับและคะแนนโดยรวมทั้งหมด ($\bar{x} = 14.47$)

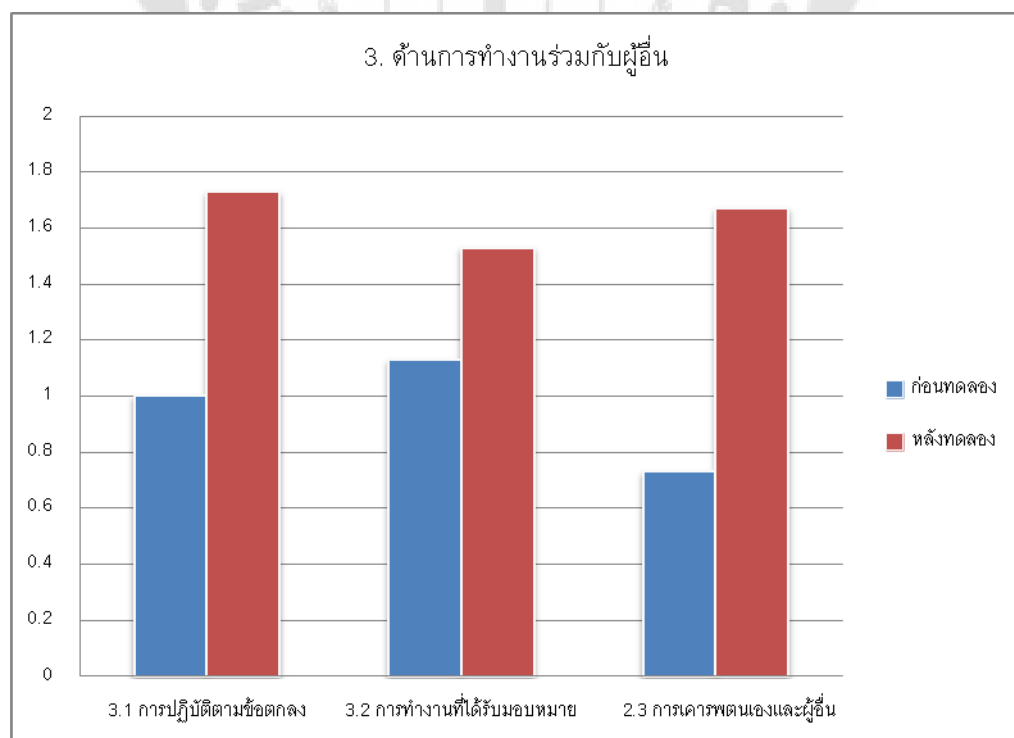
สรุป เด็กปฐมวัยมีคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะ รายข้อทุกข้อ คะแนนรวมรายด้านทุกด้าน และคะแนนโดยรวมทั้งหมด ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับการแสดงพฤติกรรมได้เมื่อมีผู้อื่นชี้แนะ และหลังได้รับการจัดประสบการณ์ อยู่ในระดับแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะได้ด้วยตนเอง เพื่อให้เห็นเด่นชัดผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะรายข้อ รายด้านและโดยรวมทั้งหมดก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ มานำเสนอเป็นแผนภูมิ ดังแสดงในตารางภาพประกอบ 2,3,4,5 ตามลำดับ

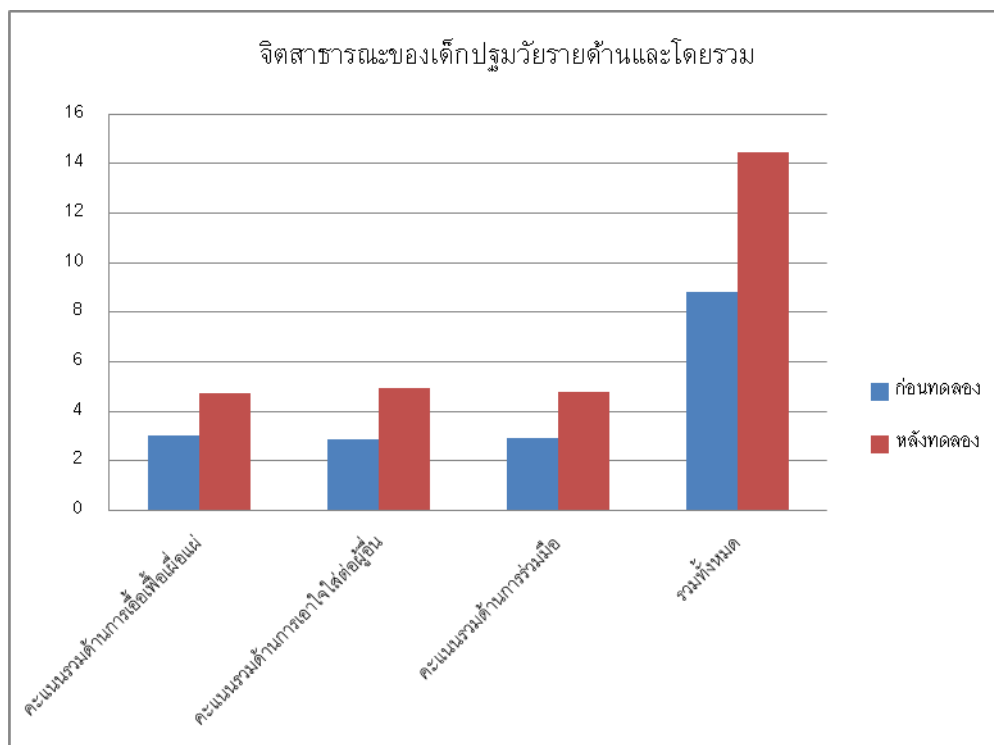
ภาพประกอบ 2 แผนภูมิคะแนนเฉลี่ยรายข้อ ของจิตสาธารณะด้านความมีน้ำใจของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิคะแนนเฉลี่ยรายข้อ ของจิตสาธาณะด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิคะแนนเฉลี่ยรายข้อ ของจิตสาธาณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

ภาพประกอบ 5 แผนภูมิคะแนนเฉลี่ยรายด้านและโดยรวมของจิตสาธาณะของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจิตสาธาณะของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนพฤติกรรมจิตสาธาณะของเด็กปฐมวัย รายข้อรายด้านและโดยรวมทั้งหมดก่อนและหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ แยกรายชื่อ รายด้านและโดยรวมทั้งหมด มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ และทดสอบความแตกต่างเฉลี่ย โดยใช้ Paired-sample t – test ทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติ และในกรณีที่พบว่าค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติ จะคำนวณค่าขนาดส่งผล (Effect Size) โดยใช้สูตรขนาดส่งผลของโคเฮน(Cohen's d) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลัง
ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติที่จำแนกเป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวมทั้งหมด

จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย	\bar{D}	S_D	$S_{\bar{D}}$	t	df	P-value	d
1. ด้านความมีน้ำใจ							
1.1 การเสียสละ	0.53	0.64	0.17	3.23**	14	0.01	0.83
1.2 การช่วยเหลือเกื้อกูล	0.80	0.68	0.17	4.58**	14	0.00	1.18
1.3 การมีจิตอาสา	0.40	0.91	0.24	1.70	14	0.11	-
ความมีน้ำใจโดยรวม	1.73	1.28	0.33	5.25**	14	0.00	1.36
2. ด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่น							
2.1 ความปรารถนาดี	0.73	0.88	0.23	3.21**	14	0.01	0.83
2.2 ความเมตตาต่อผู้อื่น	0.40	0.83	0.21	1.87	14	0.08	-
2.3 การยอมรับ ความสามารถของผู้อื่น	0.93	0.80	0.21	4.53**	14	0.00	1.17
การเอาใจใส่ต่อผู้อื่นโดยรวม	2.07	1.62	0.42	4.93**	14	0.00	1.27
3. ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น							
3.1 การปฏิบัติตาม ข้อตกลง	0.93	0.88	0.23	4.09**	14	0.00	1.06
3.2 การทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	0.40	0.74	0.19	2.10*	14	0.05	0.54
3.3 การเคารพตนเองและ ผู้อื่น	0.53	0.52	0.13	4.00**	14	0.00	1.03
การทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยรวม	1.87	1.36	0.35	5.33**	14	0.00	1.38
จิตสาธารณะโดยรวม	5.67	3.02	0.78	7.28**	14	0.00	1.88

**มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 *มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่า หลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยจิตสภาวะโดยรวมสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีขนาดส่งผลในระดับมากจำนวน 6 ข้อ จาก 9 ข้อ โดยมีสองข้อที่มีขนาดส่งผลในระดับมาก อันดับต่ำสุดและสูงสุดคือข้อ 1.1 การเสียสละ ($t = 3.23^{**}$; $d = 0.83$) และข้อ 1.2 การช่วยเหลือเกื้อกูล ($t = 4.58^{**}$; $d = 1.18$) ส่วนข้อ 3.2 การทำงานที่ได้รับมอบหมาย ($t = 2.10^*$; $d = 0.54$) เปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีขนาดส่งผลในระดับปานกลาง และอีกสองข้อ คือข้อ 1.3 การมีจิตอาสา ($t = 1.70$) และ ข้อ 2.2 ความเมตตาต่อผู้อื่น ($t = 1.87$) เปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีคะแนนรายด้านทุกด้านและโดยรวมทั้งหมดมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีขนาดส่งผลในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ($t = 4.93^{**}$; $d = 1.27$) ด้านความมีน้ำใจ ($t = 5.25^{**}$; $d = 1.36$) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ($t = 5.33^{**}$; $d = 1.38$) และโดยรวมทั้งหมด ($t = 5.25^{**}$; $d = 1.88$)

สรุปเด็กปฐมวัยมีคะแนนพฤติกรรมจิตสภาวะรายข้อทุกข้อ มีคะแนนรายข้อจำนวน 6 ข้อ จาก 9 ข้อเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีขนาดส่งผลในระดับมาก และเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีขนาดส่งผลในระดับปานกลาง 1 ข้อ และเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ข้อ และมีคะแนนรายด้านทุกด้านและโดยรวมทั้งหมดมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีขนาดส่งผลในระดับมาก

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเรียนรู้จากการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ และเพื่อเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ ก่อนและหลังการทดลอง

ประชากรที่ใช้ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนกุหลาบวิทยา เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งมี 2 ห้องเรียน จำนวน 57 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยชายหญิงที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนกุหลาบวิทยา เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ ตัวแปรตาม ได้แก่ จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ด้านความมีน้ำใจ ด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่น และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ และใช้แบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ด้านความมีน้ำใจ การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 9 ข้อ ที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .70

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ซึ่งทำการศึกษาวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 สัปดาห์จากนั้นทำการประเมิน ด้วยแบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย วัดผลก่อนทดลองกับกลุ่มทดลอง และดำเนินการทดลองจนครบ 8 สัปดาห์ เมื่อสิ้นสุดการทดลอง นำแบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย มาทดสอบอีกครั้ง และนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยได้รับการเรียนรู้จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ด้านความมีน้ำใจ ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับการแสดงพฤติกรรมได้เมื่อมีผู้อื่นชี้แนะ ($\bar{X} = 3.00$) หลังได้รับการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะได้ด้วย

ตนเอง ($\bar{X} = 4.73$) ด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับการแสดงพฤติกรรมได้เมื่อมีผู้อื่นชี้แนะ ($\bar{X} = 2.93$) หลังได้รับการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.93$) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับการแสดงพฤติกรรมได้เมื่อมีผู้อื่นชี้แนะ ($\bar{X} = 2.93$) หลังได้รับการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.80$) และคะแนนรวมทั้งหมด ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับการแสดงพฤติกรรมได้เมื่อมีผู้อื่นชี้แนะ ($\bar{X} = 8.80$) หลังได้รับการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 14.47$) สรุป หลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ย จิตสาธารณะโดยรวมสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีขนาดส่งผลในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ($t = 4.93^{**}$; $d = 1.27$) ด้านความมีน้ำใจ ($t = 5.25^{**}$; $d = 1.36$) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ($t = 5.33^{**}$; $d = 1.38$) และโดยรวมทั้งหมด ($t = 5.25^{**}$; $d = 1.88$)

สรุปว่าเด็กปฐมวัยมีคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะรายข้อทุกข้อคะแนนรวมรายด้านทุกด้าน และคะแนนโดยรวมทั้งหมด ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับการแสดงพฤติกรรมได้เมื่อมีผู้อื่นชี้แนะ และหลังได้รับการจัดประสบการณ์ อยู่ในระดับแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะได้ด้วยตนเอง

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการเรียนรู้จากการจัดประสบการณ์ การเรียนแบบลงมือปฏิบัติ และเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ ปรากฏผลดังนี้ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ มีพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติสามารถส่งเสริมพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้นได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่า

พฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติสูงขึ้น หลังจากได้ทำการทดลอง เนื่องจากการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและดำเนินกิจกรรมต่างๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียนและสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติระหว่างการเรียนการสอนผ่านการเขียน การพูด การฟังและการอ่านและการอภิปรายสะท้อนความคิดได้อย่างมีระบบสอดคล้องกับเชงเคอร์กอสและเบิร์นสไตน์ (Shenker; & Bernstein.1996: 1) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทการเรียนรู้ของตนเองมากกว่าการรับความรู้หรือทักษะใหม่ๆ มาให้โดยเป็นผู้รับฝ่ายเดียวการที่ผู้เรียนได้กระทำการต่างๆ ด้วยตนเองและนำไปสู่การคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนกำลังทำอยู่ซึ่งพบว่าขณะทำการทดลองการจัด

ประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติเด็กมีพฤติกรรมจิตสาธาณะครบทุกด้านคือ ด้านความมีน้ำใจ ด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่น และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ปรากฏว่าเด็กมีพฤติกรรมจิตสาธาณะที่สูงขึ้นพร้อมที่จะรับข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพในทุกๆด้าน เป็นผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความประสงค์ที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ สิริมา ภิญโญนนตพษ์. (2556:16) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนควรจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้ครบทั้งพฤติกรรม จิตใจและปัญญา ในด้านพฤติกรรมได้แก่ วินัย การทำมาหาเลี้ยงชีพ และวิธีปฏิบัติในการบริโภค การแบ่งปัน และอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ ได้แก่ คุณธรรม ความรู้สึก แรงจูงใจ และสภาพจิตใจ เช่น ความสุข ความพอใจ และความสดชื่นเบิกบาน การแบ่งปัน การร่วมมือและการช่วยเหลือ เป็นการแสดงออกที่แสดงถึงการเคารพกติกา การเลือกทำในสิ่งที่เหมาะสมซึ่งมีความสัมพันธ์กับการรับผิดชอบต่อสังคม จะเห็นได้จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างของคะแนนพฤติกรรมจิตสาธาณะของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองแบบลงมือปฏิบัติ จำแนกรายด้านโดยเรียงตามลำดับจากที่มีการพัฒนามากไปหาน้อย ดังนี้

1. ด้านความมีน้ำใจ มีระดับคะแนนการแสดงพฤติกรรมจิตสาธาณะเพิ่มสูงขึ้น คือ ก่อนการทดลองค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการแสดงพฤติกรรมได้เมื่อมีผู้อื่นชี้แนะเท่ากับ 3.00 และการทดลองค่าคะแนนอยู่ในระดับแสดงพฤติกรรมได้ด้วยตนเองเท่ากับ 4.73 พบว่าในการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ การแสดงพฤติกรรมจิตสาธาณะอันเกิดจากการเรียนแบบลงมือปฏิบัติจริงของเด็กปฐมวัย ซึ่งสังเกตได้จากความมีน้ำใจของเด็กปฐมวัย ดังนั้น การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติที่ส่งเสริมความมีน้ำใจ ส่งผลให้เด็กสามารถมีพัฒนาการในการแสดงความมีน้ำใจ ได้อย่างเต็มตามศักยภาพเหมาะสมตามวัย

2. ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีระดับคะแนนการแสดงพฤติกรรมจิตสาธาณะเพิ่มสูงขึ้น คือ ก่อนการทดลองค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการแสดงพฤติกรรมได้เมื่อมีผู้อื่นชี้แนะเท่ากับ 2.93 และหลังการทดลองค่าคะแนนอยู่ในระดับแสดงพฤติกรรมได้ด้วยตนเองเท่ากับ 4.80 พบว่าเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ สามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพฤติกรรมจิตสาธาณะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เหมาะสมตามวัย

3. ด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่น มีระดับคะแนนการแสดงพฤติกรรมจิตสาธาณะเพิ่มสูงขึ้น คือ ก่อนการทดลองค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการแสดงพฤติกรรมได้เมื่อมีผู้อื่นชี้แนะเท่ากับ 2.87 และหลังการทดลองค่าคะแนนอยู่ในระดับแสดงพฤติกรรมได้ด้วยตนเองเท่ากับ 4.93 พบว่า ในการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติเด็กปฐมวัยในการเอาใจใส่ต่อผู้อื่น สังเกตได้ว่า เด็กมีความพยายามเอาใจใส่ต่อผู้อื่นรอบข้าง เช่น ความปรารถนาดี มีความเมตตาต่อผู้อื่น และการยอมรับในความสามารถของผู้อื่น ที่เป็นเช่นนี้เพราะเด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองและได้ใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติจริงในครั้งนี้ เด็กได้ลงมือกระทำกับสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นของจริงผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมสอดคล้องกับธรรมชาติ และวิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดีตามหลักการเรียนรู้ของเอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale) ที่กล่าวว่า มนุษย์จะเรียนรู้ได้ดีหากการเรียนรู้ที่นั้นเกิดจากประสบการณ์รูปธรรม และ

การเรียนรู้จะน้อยลงหากการเรียนรู้นั้นเกิดจากประสบการณ์นามธรรม (อรนุช ลิมตศิริ. 2542 : 27 ; อ้างอิงจาก Edgar Dale. 1969) ละออง ชูติกร. (2541: 41) ได้กล่าวว่า สื่อเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กมาก สื่อที่นำมาใช้กับเด็กต้องเป็นสื่อที่เด็กได้เล่นและมีกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับที่ครูจะใช้เพื่อช่วยให้การสอนเกิดผลแท้จริง สื่อต้องเป็นตัวตนที่จับต้องได้เป็นรูปธรรมที่จะช่วยให้เด็กเข้าใจชัดเจนขึ้น บางสิ่งที่ครูพูดหรือบอกอย่างเดียว เด็กจะไม่เห็นรูปร่างสื่อจะทำให้เด็กเห็นภาพชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ เพียเจต์ (Piaget) ได้กล่าวว่า การใช้สื่ออุปกรณ์เป็นรูปธรรมในการเรียนการสอน จะช่วยให้เด็กเข้าใจลักษณะต่าง ๆ ได้ดีขึ้นและสามารถสร้างภาพในใจได้ การสอนโดยใช้อุปกรณ์ที่เป็นรูปธรรมจะช่วยให้เด็กเข้าใจแจ่มชัดยิ่งขึ้น ในการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติจริง เด็กจะได้สัมผัสกับสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นของจริง ขณะที่เด็กทำกิจกรรมเด็กจะได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัส ประสบการณ์ตรงกับวัตถุสิ่งของต่าง ๆ จะช่วยเสริมความเข้าใจของเด็ก เป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม

เมื่อเด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมจิตสาธารณะทางด้านความมีน้ำใจในการเสียสละ การช่วยเหลือเพื่อน การมีจิตอาสาในการออกมาเป็นตัวแทนของเพื่อน ในการปฏิบัติกรรรม มีจิตสาธารณะทางด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่นในความปรารถนาดี ความเมตตาต่อเพื่อน การยอมรับความสามารถสามารถของเพื่อนในการทำกิจกรรม และมีจิตสาธารณะทางด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นในการปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรม การทำงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละครั้ง การเคารพตนเองและผู้อื่นขณะปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ แบนดูรา (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2550:65 อ้างอิงจาก Bandura.) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนจะทำการลอกเลียนแบบ การเรียนรู้ดังกล่าวเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยการสังเกต พฤติกรรม การสังเกต การตอบสนองและปฏิกริยาต่างๆ สภาพแวดล้อม ผลการกระทำ คำบอกเล่า และความเชื่อถือได้ การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้น

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติช่วยส่งเสริมพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยได้ดี ทั้งนี้ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุนส่งเสริมและฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ ที่เด็กได้รับการจัดประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจิตสาธารณะ เพราะเด็กได้ลงมือปฏิบัติ ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง โดยครูมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมเด็ก และกระตุ้นให้เด็กเกิดข้อสงสัย สงสัย และคิดหาคำตอบจากการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นการจัดการเรียนรู้ให้เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างบทเรียน เด็กได้ทำกิจกรรมในหลายรูปแบบ ได้พัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ในสถานการณ์ต่างๆ ทำให้บรรยากาศในการเรียนเป็นไปอย่างมีความสุข สนุกสนาน มีความสนใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2558: 78) กล่าวว่า ครูปฐมวัยเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะเป็นผู้พัฒนาเด็กให้บรรลุตามเป้าหมาย ครูปฐมวัยจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีท่าทีความรู้สึกรู้จักการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่อง การรู้จักจัดสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนการเรียนรู้ การรู้จักใช้เทคนิคการส่งเสริมทาง อารมณ์-สังคม ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจ

ที่จะศึกษาพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย สามารถที่จะศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กวัยนี้ต่อไป

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ พบข้อสังเกตดังนี้

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ได้กำหนดหัวเรื่อง เรื่องละ 1 สัปดาห์ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่สนใจ ซึ่งทำให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างอิสระ โดยมีคุณครูคอยให้คำปรึกษาช่วยเหลือเด็ก ๆ ขณะปฏิบัติกิจกรรมและสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในด้านความมีน้ำใจ การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2. การนำเด็กออกไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ทำให้เด็กสนใจสนุกกับการสังเกตและจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ดี

3. การดำเนินการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงและมีความแตกต่างในทุก ๆ วัน ทำให้ครูต้องคิดแก้ปัญหา จากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย เช่น คำถามที่ครูสร้างไว้ในแผนการจัดประสบการณ์อาจจะต้องเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เด็กกำลังสนใจขณะปฏิบัติกิจกรรมนั้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะในเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ ในแต่ละสัปดาห์จะทำให้เห็นถึงความแตกต่างของพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในแต่ละด้านชัดเจน

2. ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือสนับสนุน กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมจิตสาธารณะ กล่าวซักถามในสิ่งที่ตนสงสัยหรืออยากรู้ ครูต้องยอมรับฟังความคิดเห็น หรือสิ่งที่สงสัย เพื่อแสวงหาคำตอบในสิ่งที่เด็กสนใจไปพร้อม ๆ กันกับเด็ก

3. การสอนแบบนี้สามารถนำไปสอนในโรงเรียนได้ ครูสามารถประยุกต์เข้ากับกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี และเกมการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ในการส่งเสริมทักษะด้านอื่นๆในเด็กปฐมวัยเช่น ด้านความมีวินัยในตนเองและ การรักษาสິงแวดล้อม เป็นต้น
2. การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ ควรมีการสร้างบรรยากาศ การจัดสภาพแวดล้อมให้ตรงกับบริบทแวดล้อมในชุมชนของตนเอง
3. การนำแผนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ ไปใช้ควรมีการศึกษาให้เข้าใจถึงหลักการ และขั้นตอนในการทำกิจกรรมอย่างละเอียดก่อนนำไปใช้ และควรปรับปรุงให้เป็นไปตามวัยและเหมาะสมกับเด็กในทุกระดับชั้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กอบรัตน์ เรืองผกา ; อารมณีสวรรณपाल ; และประภาพรรณเอี่ยมสุภานิต. (2532). *เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยหน่วยที่11-15*. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2543). *การสอนแบบจิตปัญญา*. กรุงเทพฯ: บริษัทเอดิสันเพรสโปรดักส์จำกัด.
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *จอมปราชญ์นักการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- ชัยณรงค์ ชันผืนิก; และคนอื่นๆ. (2547). *การศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning จาก
การใช้ชุดการเรียนและคอมพิวเตอร์ช่วยสอนคณิตศาสตร์วิชาการคิดและการตัดสินใจของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์*
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). *สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ*. พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ : วีพริ้นท์
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2551). *Active Learning*. สืบค้น วันที่ 6 สิงหาคม 2553.
จาก <http://www.drchaiyot.com>
- เชิดศักดิ์ ภัทธีโรจน์. (2556). *ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ทักษะกระบวนการทาง
คณิตศาสตร์ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การคิดอย่างมี
วิจารณญาณ และความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.ปริญญาานิพนธ์
กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ. (2550). *บทบาทครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมและวิธีปฏิบัติ
ตามแนวทางActive Learning*. สืบค้น วันที่ 6 พฤศจิกายน 2553.
จาก <http://www.itie.org>.
- ณัฐพร เดชะ; และสุทธาสินี เกสรประทุม. (2550). *Active Learning*. รายงานการสรุปกิจกรรม
ระหว่างวันที่15 – 21 ตุลาคม 2550. หน้า 1.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ. (2551). *การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)*. สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2553
จาก, <http://blog.eduzones.com/images/blog/sasithev/File/activet.pdf>.
- บุญเชิด ภิญโญนัตพงษ์. (2557). *เอกสารประกอบการสอน: ระเบียบวิธีวิจัยและสถิติเพื่อการวิจัย
ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บัญญัติ ชำนาญกิจ. (2549). ทำไมจึงจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ในระดับอุดมศึกษา. วารสาร
การจัดการความรู้มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 1(1). หน้า 1-7.
- บุหงา วัฒนะ. (2549). Active Learning. วารสารวิชาการ. 6(9) : 30-34.
- ประเวศ วะสี. (2542). ปฏิรูปการศึกษายกเครื่องทางปัญญาทางรอดจากความหายนะ.
กรุงเทพฯ: มูลนิธิศรีสุภะดิวงศ์.
- ปราวีณา สุวรรณณัฐโชติ. (2551). การเรียนเชิงรุก (Active Learning). กรุงเทพฯ
ปียลักษณ์ พุกกะวัน(2554). การศึกษาองค์ประกอบและพัฒนาจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย
ด้วยรูปแบบ การเรียนการสอน MADE. กรุงเทพฯ: สาขาการศึกษาปฐมวัย. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีชาญู เดชศรี. (2545). การเรียนรู้แบบ Active Learning: ทำได้อย่างไร(ต่อ). วารสาร
สสวท.30(117) : 48-49.
- พัฒนา ชัชพงศ์. (2530). การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับปฐมวัย. (เอกสารประกอบการสอน).
กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม; และ สังคม สัจจร. (2543). สำนักไทยที่พึงปรารถนา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิบูรณะ
ชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2530). ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
พรทิพย์ ซาติสนธิรักษ์. (2551). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
เชิงปฏิบัติและการปฏิบัติงานจริงของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. ปริญญา
นิพนธ์ ศศ.ม. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
รามคำแหง. ถ่ายเอกสาร
- มนัส บุญประกอบ; และคนอื่นๆ. (2543). รายงานการวิจัยการวิจัยและพัฒนาเทคนิคการสอน
วิทยาศาสตร์ตามแนวทางการยกระดับคุณภาพวิทยาศาสตร์ศึกษา. กรุงเทพฯ:สถาบัน
ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- รัฐจวน อินทรกำแหง . (2528). จิตวิทยาสมองมนุษย์ (พรสวรรค์) เล่ม 3.กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช
- ราศี ทองสวัสดิ์. (2529). การจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและการศึกษาดูงาน. เอกสาร
ชุดอบรมหน่วยที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว
- รุ่งจิตร กองคำ. (2541). การพัฒนาจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. (ประถมศึกษา).
เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ละออ ชุตินทร. (2541, กรกฎาคม). การสอนอนุบาลโดยใช้สื่อใกล้ตัว. วารสารการศึกษาปฐมวัย.
2(3) : 41.

- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร; ประทีป จินนี่; และทัศนาก ทองภักดี. (2547). รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับ
ประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ: การศึกษาระยะยาว. (เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ):
เนื่องในวันสถาปนา สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ครบรอบ 49 ปี. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาทัญญ วุฒิวรณ. (2553). ผลการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุกเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วนิดา บุษยะกนิษฐ์. (2532). ผลของการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติกรกับแบบปกติที่มีต่อทักษะ
การเปรียบเทียบของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิทยากร เชียงกุล. (2521). ปัญหาพื้นฐานของประเทศด้อยพัฒนา. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.). (2546, กันยายน). เพื่อสังคม. วารสารการศึกษา.
26 (12): 18 – 20.
- วรรณานันดาเขียน. (2552). ผลของการให้ความรู้การทำกิจกรรมในครอบครัวสำหรับผู้ปกครอง
ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อการพัฒนาจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ: (การศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศักดา ไชกิจภิญโญ. (2548). สอนอย่างไรให้ Active Learning. นวัตกรรมการเรียนการสอน.
2(2) :12-15.
- ศิริณี อุปละ. (2541). การพัฒนาจิตสำนึกและการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมโดยใช้การสอน
แบบโครงการสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต. (หลักสูตรและการสอน). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริพร มโนพิเชฐวัฒนา. (2547). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบ
บูรณาการที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้นเรื่องร่างกายมนุษย์.
วิทยานิพนธ์กศ.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. 2531. รายงานการประเมินผลโครงการอบรมครู
โรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนชั้นอนุบาลให้มีความรู้เรื่องการอบรมและเลี้ยงดูเด็ก
ปีงบประมาณ 2531 - 2532. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สัญญา ภัทรการ. (2552). ผลการจัดการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาที่มีต่อความสามารถในการ
แก้ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
เรื่องความน่าจะเป็น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2544). การปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อมด้วยแบบฝึก
กิจกรรมการบ้านและการปฏิบัติจริง. กรุงเทพฯ: สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร
และการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2544, มกราคม-ธันวาคม). เด็ดดอกไม้ยื่นกระเทียมถึงดวงดาวการปลูกฝังเด็กปฐมวัย
รักสิ่งแวดล้อม วารสารศึกษาศาสตร์. 2(1-3):4.
- _____. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องการปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อมด้วยแบบฝึก
กิจกรรมการบ้านและการปฏิบัติจริง. กรุงเทพฯ: สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร
และการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2550). การวิจัยด้านการศึกษานปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- _____. (2550). การศึกษานปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- _____. (2556). การวัดและการประเมินแนวใหม่: ปฐมวัย(ปรับปรุงแก้ไข)พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ: บารากซ์.
- _____. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของ
เด็กปฐมวัย.วารสารวิชาการ ศึกษาศาสตร์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ .(77-78)
- สุชาติ จักรพิสุทธิ์. (2544, กรกฎาคม).จิตสำนึกสาธารณะ. ศิลปวัฒนธรรม.22(9): 22-23.
- สุชาติ นทีตานนท์. (2550). ผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติจริงที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของ
เด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็ก
ปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีเดชา.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2542). วาระการวิจัยแห่งชาติในภาวะวิกฤตเพื่อฟื้นฟูชาติ.
กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ
- สมพงษ์ สิงห์พล. (2542, มิถุนายน – ตุลาคม).ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่. สี่มาจารย์.
13 (27):15 – 16.
- หฤทัย อาจปรี. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลภาวะผู้นำรูปแบบการดำเนิน
ชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษา
พยาบาล. วิทยานิพนธ์. พบ.ม. (การพยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อลิศรา ชูชาติ; อมรา รอดดารา; และ สร้อยสน สกลรักษ์, บรรณาธิการ. (2549). นวัตกรรม
จัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อัมพิกา ภูเดช (2541, มกราคม). การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Active Learning). *การศึกษาเอกชน*. 7(72) : 57-58.
- อรนุช ลิ้มตศิริ.(2542). *การสอนเด็กพิเศษ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุไรวรรณ คุ่มวงษ์ (2551). *จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริ.ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ: (การศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- อุษณีย์ เทพวรชัย. (2543). *การเรียนการสอนเชิงรุก*. กรุงเทพฯ: มายด์พับลิชชิง.
- Baldwin, J.; & Williams, H. (1988). *Active Learning : a Trainer's Guide*. England :Blackwell Education.
- Christou, C.; et al. (2007). *Developing an Active Learning Environment for the Learning of Stereometry*. International Conference on Technology and Mathematics Teaching (ICTMT8). Hradec Kralove, Czech Republic.
- Fink, L. D. (1999). *Active Learning. Reprinted with permission of the University of Oklahoma Instructional Development Program*. Retrieved September 22, 2011, from <http://www.hcc.hawaii.edu/intranet/committees/FacDevCom/guidebk/teachtip/active.htm>.
- Gordon, A.G. & Browne, K.W. (1993). *Beginning & Beyond : Foundation in childhood education. 3 ed.* Albany, New York : Delmar.
- Johnson, D. W.; et al. (1991). *Active Learning : Cooperation in the College Classroom*. Edina, MN : Interaction Book Company.
- Petty, G. (2004). *Active Learning Work : the evidence*. Retrieved July 5, 2008, From <http://www.geoffpetty.com>.
- Shenker, J. I.; Goss, S. A.; & Bernstein, D. A. (1996). *Instructor's Resource Manual for Psychology : Implementing Active Learning in the Classroom*. Retrieved September 22, 2011, from <http://s.psych/uiuc.edu/~jskenker/active.html>.

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ
- รูปแบบแผนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ
- แผนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

คู่มือการใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

คู่มือนี้จัดทำขึ้นเพื่อชี้แจงวิธีการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยและผู้สนใจได้เข้าใจ วิธีการการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เกิดพฤติกรรมจิตสาธารณะ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

หลักการและเหตุผล

การจัดกิจกรรมโดยใช้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ เป็นการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยจัดให้ผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียน เน้นการ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน โดยคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนเน้นความหลากหลาย บูรณาการกิจกรรมตามตารางประจำวัน สารการเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญจากหลักสูตรปฐมวัย จัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ที่ ผู้วิจัยนำมาพัฒนาการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างมีชีวิตชีวา มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่ให้เกิดได้ลงมือปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมในการทำงาน กลุ่มโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นในกลุ่มย่อย มีการ วิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้การสรุปและสร้างองค์ความรู้ และการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง นอกจากนี้ยังบูรณาการความรู้และทักษะควบคู่ไปพร้อม ๆ กันกับคุณธรรม จริยธรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ตามความสนใจ และความถนัดของ ตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มกล้าพูดแสดงความคิดเห็นและสามารถปฏิบัติตาม ข้อตกลงร่วมกันได้ ส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีในการอยู่ร่วมกันและทำงานด้วยกันอย่างมี ประสิทธิภาพทั้งนี้ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กด้วยการจัดเตรียม สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ และให้การเสริมแรงโดยคำพูด และการกระทำตลอดจนให้คำแนะนำช่วยเหลือตามความเหมาะสม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็น ปัจจัยให้เกิดพฤติกรรมจิตสาธารณะในเด็กปฐมวัย เด็กได้ทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย ตนเอง เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์จากกิจกรรมที่ตนเองทำ โดยผ่านกระบวนการ การจัด ประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

จุดหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย

การดำเนินการจัดกิจกรรม

1. กิจกรรมนี้จัดในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 45 นาที

2. เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการพูดคุย สนทนาแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น การวางแผนและการลงมือกระทำปฏิบัติจริงโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากการค้นคว้าทดลองปฏิบัติการเพื่อสืบค้นหาคำตอบจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. ดำเนินการทดลอง

สัปดาห์ที่ 1 สร้างความคุ้นเคยกับเด็ก จัดกิจกรรมตามตารางปกติ

สัปดาห์ที่ 2 ดำเนินการประเมินและบันทึกผลการประเมินตามแบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัยเขียนแผนดำเนินกิจกรรม

สัปดาห์ที่ 3 – 10 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

สัปดาห์ที่ 11 เมื่อดำเนินกิจกรรมเรียบร้อยแล้วทำการประเมินและบันทึกผลการประเมินตามแบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย

การประเมินผล

1. ประเมินผลตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของผู้เรียน
2. ประเมินผลจากผลงานที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติ
3. ประเมินผลโดยใช้แบบประเมินจิตสาธารณะซึ่งประเมินจากพฤติกรรมที่ผู้เรียนได้แสดงออกในด้านต่างๆ ตามจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมจิตสาธารณะในเด็กปฐมวัย

บทบาทของครู

1. อธิบายและสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง แนะนำสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้
2. กระตุ้นให้เด็กคิดวางแผนลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน ด้วยท่าทางที่เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสและไม่ทะเลาะกัน
3. ให้การเสริมแรงโดยการกล่าวชมเชยและให้กำลังใจเมื่อเด็กลงมือปฏิบัติร่วมคิดร่วมทำงานในกลุ่มมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน
4. ให้คำแนะนำช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ เมื่อเด็กต้องการขณะทำกิจกรรม
5. ใช้คำพูดหรือคำถามเพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นในขั้นสรุป
6. เปิดโอกาสให้เด็กพูดแสดงท่าทางและมีส่วนร่วมกับเพื่อน
7. ครูต้องมีบุคลิกภาพที่เป็นแม่แบบเป็นตัวอย่างที่ดีในการสร้างเสริมจิตสาธารณะให้กับเด็กปฐมวัย

บทบาทนักเรียน

1. ปฏิบัติการกระทำ การคิด และการแสดงออกด้วยตนเองในกิจกรรมทุกครั้ง
2. นำเสนอผลงาน
3. ประเมินการเรียนรู้ร่วมกับครู

รูปแบบแผนการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เนื้อหา

การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติที่เน้นพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ การเอาใจใส่ต่อผู้อื่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กันในการวางแผนกิจกรรม แสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ช่วยเหลือเพื่อนในการปฏิบัติกิจกรรม นำเสนอผลงานโดยแสดงท่าทางพอใจผลงานของกลุ่มและของกลุ่มอื่น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นนำ นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการร้องเพลง คำคล้องจองและนิทาน โดยการใช้วิธีสนทนาถามคำถามหรือการใช้สื่อประกอบเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและมีความพร้อมก่อนการปฏิบัติกิจกรรม
2. ขั้นดำเนินกิจกรรม แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากการคนคว้าทดลองปฏิบัติการเพื่อสืบค้นหาคำตอบจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้วช่วยกันเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาดให้เรียบร้อย
3. ขั้นสรุป เด็กออกมานำเสนอผลงาน สนทนาร่วมกันระหว่างเด็กและครูเมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อย เพื่อทบทวนประสบการณ์และนำเสนอผลงานที่สะท้อนความคิดเห็นจากการลงมือปฏิบัติจริง

การประเมินผล

ประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะในเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะ ด้านความมีน้ำใจ การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ตัวอย่าง ตารางการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ

การจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วัน
อังคาร วันพุธและวันพฤหัสบดี ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เวลา 09.00-09.45 น. ใช้เวลา
ประมาณ 45 นาทีตาราง 2 กำหนดการจัดกิจกรรม

สัปดาห์ที่ เวลา	วันที่ทดลอง	เรื่อง	กิจกรรมที่ทำ	อุปกรณ์	พฤติกรรม จิตสาธารณะ
1 09.30 – 10.15 น. ไฟฟ้า	วันอังคาร	-ประโยชน์ ของไฟฟ้า	-เพลง น้ำและไฟ -แบ่งเด็กเป็น 3 กลุ่มลงมือปฏิบัติ -เด็กแสดงความ คิดเห็น สรุป กิจกรรมที่ปฏิบัติ ร่วมกัน	-เพลง น้ำและไฟ อุปกรณ์การทำไข่เจียว ทรงเครื่อง เช่น กระทะ ไฟฟ้า ปลั๊กไฟ ตะหลิว น้ำมันพืช ไข่ไก่ แอม แครอท ต้นหอม ไข่ กรอก หมูสับ ปูอัด	1 ด้านความมีน้ำใจ 2 ด้านการเอาใจใส่ ต่อผู้อื่น 3 ด้านการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น
	วันพุธ	-ช่วยปิดหนู หนอย	-คำคล้องจอง -แบ่งเด็กเป็น 3 กลุ่มลงมือปฏิบัติ -เด็กแสดงความ คิดเห็น สรุป กิจกรรมที่ปฏิบัติ ร่วมกัน	-คำคล้องจอง เด็กดี ชอบช่วยเหลือ -กระดาษ กาว 2 หน้า -ปากกาสี / สีไม้ / สี เทียน, ฝิวเจอร์บอร์ด ปลั๊กไฟ/หลอดไฟ/ พัดลม/โทรทัศน์/เครื่อง เสียง/คอมพิวเตอร์ สถานที่ต่างๆ ใน บริเวณโรงเรียน	
	วันพฤหัสบดี	-ไฟฟ้าแสน สนุก	-นิทาน น่องส้ม โอบกับพี่หลอดไฟ แบ่งเด็กเป็น 3 กลุ่มลงมือปฏิบัติ -เด็กแสดงความ คิดเห็น สรุป กิจกรรมที่ปฏิบัติ ร่วมกัน	-หนังสือนิทาน ผ้า, หุ่นมือ, ไฟฉาย, ภาพการใช้ไฟฟ้าใน การดำรงชีวิตประจำวัน	

ตัวอย่าง แผนการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ
 สัปดาห์ที่ 1 (ครั้งที่ 1) หน่วย ไฟฟ้า เรื่อง ประโยชน์ของไฟฟ้า กิจกรรม ไขเจี๊วทรงเครื่อง
 ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557
 วัน อังคาร ที่เดือน.....พ.ศ. 2557 เวลา 09.30 – 10.15 น.

จุดประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมจิตสาธารณะ

1. ด้านความมีน้ำใจ การเสียสละ การช่วยเหลือเกื้อกูล การมีจิตอาสา
2. ด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่นด้วยความปรารถนาดี มีความเมตตาต่อผู้อื่นและการยอมรับความสามารถของผู้อื่น
3. ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น การปฏิบัติตามข้อตกลง การทำงานที่ได้รับมอบหมาย การเคารพตนเองและผู้อื่น

เนื้อหา

ไฟฟ้า เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของคน ต้องรู้จักคุณค่าและประโยชน์ การใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าให้มีประโยชน์ เป็นการพัฒนาและฝึกฝนทักษะชีวิตเบื้องต้นให้กับเด็ก การเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นการเรียนรู้ ที่เด็กสามารถเชื่อมโยงให้เข้ากับการดำรงชีวิตในแต่ละวันได้ โดยเฉพาะสิ่งที่ได้เรียนรู้เหล่านี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้ เหมาะสมกับวัยของเด็ก เช่น การเรียนรู้เรื่องเครื่องใช้ไฟฟ้าจากการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าในการประกอบอาหาร การไม่จับอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าในขณะที่มือเปียกน้ำ หรือไม่ไปเสียบปลั๊กไฟขณะยืนอยู่ในที่ชื้นหรือเปียก การไม่เสียบปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าหลายๆ อย่างกับเต้ารับเดียวกัน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง“น้ำและไฟ”พร้อมทั้งทำท่าทางประกอบเพลงตามจินตนาการ สนทนาเกี่ยวกับบทเพลงที่สอดแทรกพฤติกรรมจิตสาธารณะได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการทำ Cooking ไขเจี๊วทรงเครื่อง ด้วยเตาไฟฟ้า
 - เด็กๆ ใครเคยทำไขเจี๊วทรงเครื่องบ้าง?
 - การทำไขเจี๊วทรงเครื่องต้องใช้อะไรบ้าง?

- อุปกรณ์ในการทำไข่เจียวทรงเครื่องมีอะไรบ้าง?
 - ไฟฟ้ามีประโยชน์ต่อเราอย่างไรบ้าง?
2. แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน และแนะนำกิจกรรมที่จะทำไข่เจียวทรงเครื่อง

ในวันนี้

3. แนะนำการใช้อุปกรณ์และขั้นตอนการทำไข่เจียวทรงเครื่องที่ถูกต้องวิธีและปลอดภัย
ระมัดระวังในการใช้อุปกรณ์
4. เด็กและครูสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ดังนี้
- 4.1 ขณะปฏิบัติกิจกรรม เด็กควรมีน้ำใจ แบ่งปันสิ่งของ เพื่อให้งานสำเร็จ
 - 4.2 ขณะปฏิบัติกิจกรรม เด็กควรช่วยเหลือให้กำลังใจเพื่อนในการทำงาน
 - 4.3 ขณะปฏิบัติกิจกรรม เด็กควรร่วมมือกันในการทำกิจกรรม
5. เด็กๆ ช่วยกันทำไข่เจียวทรงเครื่องตามที่ได้รับมอบหมาย
6. เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมเสร็จทุกกลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานให้ครู
และเพื่อนๆ ฟัง กลุ่มที่ไม่ได้นำเสนอผลงานแสดงการยอมรับ โดยการปรบมือชื่นชมความสำเร็จของ
เพื่อน

ขั้นสรุป

1. ให้เด็กแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาทดลองชิมไข่เจียวของกลุ่มอื่นและแสดงความ
คิดเห็นในผลงานของเพื่อน

2. เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับประโยชน์ของไฟฟ้า

3. เด็กทุกคนช่วยกันเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดห้องเรียนให้เรียบร้อยและล้าง
มือก่อนเข้าสู่กิจกรรมต่อไป

สื่อ/วัสดุ-อุปกรณ์

1. เพลง “น้ำและไฟ”

2. อุปกรณ์การทำไข่เจียวทรงเครื่อง เช่น กระทะไฟฟ้า ปลั๊กไฟ ตะหลิว น้ำมันพืช
ไข่ไก่ แครอท ต้นหอม ไม้จิ้มฟัน หมูสับ ปูอัด แฮม ฯลฯ

การประเมินผล

ประเมินพฤติกรรมเด็กระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอน โดยสังเกตจาก

- 1. ประเมินพฤติกรรมด้านความมีน้ำใจ
- 2. ประเมินพฤติกรรมด้านการเอาใจใส่ต่อผู้อื่น
- 3. ประเมินพฤติกรรมด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ภาคผนวก

เพลง “น้ำและไฟ”

(เนื้อร้อง ศีรนवल รัตนสุวรรณ)

น้ำและไฟ น้ำและไฟ
เมื่อเปิดใช้แล้วต้องปิดน้ำและไฟ (ซ้ำ)
ขาดแคลนน้ำมันต้องช่วยกันประหยัด (ซ้ำ)
ประหยัดไฟน้ำ ประหยัดน้ำไฟ

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย
- แบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. คู่มือการใช้แบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อชี้แจงและอธิบายรายละเอียดในการประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้นิยามความหมายของจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยว่า จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยหมายถึง การแสดงพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยแสดงออกถึงการกระทำเพื่อส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวมด้วยการแสดงความมีน้ำใจ การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้คือ

1. ความมีน้ำใจ คือ การแสดงออกของเด็กด้วยการเสียสละสิ่งของให้กับผู้อื่น การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและการมีจิตอาสา

2. การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น คือ การแสดงออกของเด็กด้วยการแสดงความห่วงใยปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ การที่เด็กแสดงความปรารถนาดี มีเมตตาต่อผู้อื่น และการยอมรับความสามารถของผู้อื่น

3. การทำงานร่วมกับผู้อื่น คือ ความสามารถในการทำงาน การปรับตัวให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การยอมรับความช่วยเหลือในการตัดสินใจของผู้อื่น ตลอดจนการแสดงกิริยาท่าทางจริงใจและความเป็นมิตร

2. แบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย เป็นการบันทึกในรูปแบบการวัดระดับคุณภาพพฤติกรรม เป็น 3 ระดับคะแนน คือ ระดับ 0 ระดับ 1 และระดับ 2

3. ช่วงเวลาที่ประเมินจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย คือ ช่วงเวลาที่เด็กทำกิจกรรมเสริมประสบการณ์ในห้องและนอกห้องเรียน

4. การบันทึกพฤติกรรมในแบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะในเด็กปฐมวัย จะทำการบันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมในช่องระดับคะแนนในการแสดงพฤติกรรม โดยทำเครื่องหมาย \surd ลงในช่อง มีเกณฑ์การบันทึกดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

- ช่องระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะได้ด้วยตนเอง
- ช่องระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ
- ช่องระดับคะแนน 0 บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะหรือปฏิเสธ

5. การเตรียมการในการสังเกต

5.1 ผู้สังเกตต้องศึกษาคู่มือในการสังเกตให้เข้าใจกระบวนการในการประเมินทั้งหมด เพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบประเมิน

5.2 จัดเตรียมสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมไว้ให้เรียบร้อย

5.3 จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ คู่มือการใช้แบบประเมินพฤติกรรม
จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยและแบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย

5.4 ผู้ประเมินควรสร้างความคุ้นเคยกับผู้ถูกประเมินก่อนที่จะทำการประเมินและ
พยายามจำชื่อของผู้ถูกประเมินทุกคน

ตัวอย่าง แบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้ถูกสังเกต ด.ช./ด.ญ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
 โรงเรียน.....ชั้น.....
 วันที่สังเกต.....เวลา.....

ข้อ	รายการ	บันทึกคะแนน			หมายเหตุ
		2	1	0	
1	ความมีน้ำใจ				
1.1	การเสียสละ				
:					
:					
2	การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น				
2.1	ความปรารถนาดี				
:					
:					
3	การทำงานร่วมกับผู้อื่น				
3.1	การปฏิบัติตามข้อตกลง				
:					
:					

บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม

.....

ลงชื่อ.....

ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ค
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญในด้านการตรวจแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

อาจารย์ศศิธร รัตนบุตร	อาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต วิทยาเขตลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
อาจารย์ธิดารัตน์ จันทะหิน	อาจารย์สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์เสกสรร มาตรวังแสง	ครูวิทยฐานะครูชำนาญการ โรงเรียนเทศบาลวัดเนินสุทธาวาส (สุทธิพงษ์ประชานุกูล) ต.บางปลาสร้อย อ.เมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ผู้เชี่ยวชาญในด้านการตรวจแบบประเมินพฤติกรรมจิตสำนึกของเด็กปฐมวัย

ผศ.ดร.นพดล กองศิลป์	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฝ่ายประถม
อาจารย์สืบศักดิ์ น้อยดัด	อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ถนนราชสีมา แขวงวชิระ เขตดุสิต กรุงเทพฯ
อาจารย์ญาณิศา บุญพิมพ์	อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวนวลจันทร์ พะท่าโล
วันเดือนปีเกิด	2 เมษายน 2517
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	331 ซอยเจริญกรุง 43 ถนนเจริญกรุง แขวงสี่พระยา เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร 10500
ตำแหน่งที่ทำงานปัจจุบัน	ครูผู้สอน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนกุหลาบวิทยา 1334 ซอยวานิช 2 ถนนโยธา เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร 10500
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย
พ.ศ. 2545	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิทยาศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2554	ประกาศนียบัตรบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2558	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการศึกษาปฐมวัย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ